

Σχολή: Διοίκηση και Οικονομία

Τμήμα: Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Πτυχιακή εργασία:

**Πρόσφατη οικονομική κρίση και συνέπειες
στις εμπορικές συναλλαγές**

Όνομα: Νικόλαος

Επίθετο: Βαρδαούλης

A.M: 10435

Επιβλέπων: κ. Γαλυφιανάκης Γεώργιος

Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ , 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέπων καθηγητή μου κ.Γαλυφιανάκη Γεώργιο για την καθοδήγηση, την υποστήριξη που μου προσέφερε και την ευγενική της ανταπόκριση στις απορίες μου.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου, για την ηθική και οικονομική συμπαράσταση, όχι μόνο κατά την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μου, αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία με τίτλο «Πρόσφατη οικονομική κρίση και συνέπειες στις εμπορικές συναλλαγές» αποτελείται από τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην οικονομική κρίση, δίνεται ο ορισμός της και περιγράφονται οι φάσεις της. Επίσης, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο ξεκίνησε, τα αίτια και οι επιπτώσεις της. Επιπλέον, πραγματοποιείται μία ανάλυση της οικονομικής κατάστασης στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στις εμπορικές συναλλαγές. Περιγράφεται η έννοια και τα χαρακτηριστικά του εμπορίου. Επίσης, αναλύεται ο εμπορικός κλάδος, οι εμπορικές συναλλαγές καθώς και το Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αυτής αναφέρεται στις επιπτώσεις της κρίσης στις εμπορικές συναλλαγές. Αναλύει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα στις ελληνικές επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι αυτές που πλήττονται περισσότερο από την οικονομική κρίση και άρα χρειάζονται μεγαλύτερη ανάλυση. Τέλος, περιγράφονται τα επίπεδα χρηματοδότησης κατά τη διάρκεια της κρίσης.

ABSTRACT

This graduate thesis is titled "Recent Economic Crisis and Consequences in Trade" and consists of three chapters. The first chapter refers to the economic crisis, describes its definition and its phases. It also analyzes how it started, its causes and its implications. In addition, is analyzed the economic situation in the US, Europe and Greece.

The second chapter deals with trade. The concept of trade and characteristics of it. Moreover, are analyzed the trade, the commercial sectors and the World Trade Organization.

The third and final chapter of this paper refers to the impact of the crisis on trade. It analyzes the impact of the economic crisis on businesses and especially on Greek businesses. Small and medium-sized enterprises are the ones most affected by the economic crisis and therefore need more analysis. Finally, the levels of funding are described during the crisis.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομική κρίση	10
1.1 Εισαγωγή	10
1.2 Οικονομική κρίση	11
1.3 Ξέσπασμα της κρίσης	12
1.4 Φάσεις της κρίσης.....	13
1.5 Αίτια.....	17
1.6 Επιπτώσεις	19
1.7 Οικονομική κρίση στις ΗΠΑ	21
1.8 Οικονομική κρίση στην Ευρώπη	22
1.9 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	30
2.1 Εισαγωγή	30
2.2 Έννοια και χαρακτηριστικά του εμπορίου.....	34
2.3 Εμπορικός κλάδος.....	37
2.4 Εμπορικές συναλλαγές	39
2.5 Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου-ΠΟΕ (World Trade Organization- WTO)....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	50
3.1 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις επιχειρήσεις.....	50
3.2 Ελληνικές επιχειρήσεις και κρίση.....	53
3.3 Επιχειρήσεις που αντέχουν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης	55
3.4 Επιπτώσεις της κρίσης στις Ελληνικές Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	57
3.5 Χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της κρίσης	59

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	67

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1:5ετή CDS, Σεπτέμβριος 2009- Φεβρουάριος 2011	25
Πίνακας 2: Διεθνές εμπόριο αγαθών, 2015	39
Πίνακας 3: Διεθνές εμπόριο αγαθών, κατά τύπο επιχείρησης και τομέα οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης, 2015	41
Πίνακας 4:Εισαγωγές: Αριθμός επιχειρήσεων και αξία συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων και κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015	44
Πίνακας 5: Εξαγωγές: Αριθμός επιχειρήσεων και αξία συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων και κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015	45

ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχεδιάγραμμα 1: Οι φάσεις του Οικονομικού Κύκλου	14
Σχεδιάγραμμα 2: Εξέλιξη του ΑΕΠ και της Ανεργίας στην Ελλάδα, 1995-2012	27
Σχεδιάγραμμα 3: Ρυθμοί μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ της Ελλάδας, της Ευρωζώνης και των χωρών-μελών οικονομικής προσαρμογής	28
Σχεδιάγραμμα 4: Ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό στο ΑΕΠ (2008-2017)	29
Σχεδιάγραμμα 5: Εισαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015	42
Σχεδιάγραμμα 6: Εξαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015	43
Σχεδιάγραμμα 7: Εισαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων, 2015.....	44
Σχεδιάγραμμα 8: Εξαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων, 2015.....	47
Σχεδιάγραμμα 9: Τάσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα (2005-2012)- Αριθμός επιχειρήσεων.....	57
Σχεδιάγραμμα 10: Τάσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα (2005-2012)- Θέσεις απασχόλησης	58
Σχεδιάγραμμα 11: Τάσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα (2005-2012)- Προστιθέμενη αξία	58
Σχεδιάγραμμα 12: Το προφίλ της Ελλάδας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	59
Σχεδιάγραμμα 13: Χρηματοδότηση ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων – Αποκλίσεις από τον μέσο όρο της ΕΕ (2005-2012)	60
Σχεδιάγραμμα 14: Διάρθρωση χρηματοδότησης επιχειρήσεων κατά κλάδο	61

ΛΙΣΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

CDOs	Collateralized Debt Obligations
CDS	Credit Default Swaps
DSB	Dispute Settlement Body
WTO	World Trade Organization
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.-27	Οι 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
ΙΟΒΕ	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομική κρίση

1.1 Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η παγκόσμια κοινότητα έχει έρθει αντιμέτωπη με την οικονομική κρίση. Ξεκινώντας το εν λόγω κεφάλαιο, παρουσιάζεται μία σύντομη έκθεση του πιο αναμφισβήτητου πολυσυζητημένου θέματος από το 2009.

Σύμφωνα με τις φάσεις του οικονομικού κύκλου, η οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο που παρατηρείται μεταξύ ανάπτυξης και ύφεσης και χαρακτηρίζεται από μία συνεχή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι, παρουσιάζονται προβλήματα στα ισοζύγια πληρωμών, μειώσεις στην καταναλωτική ζήτηση και στις επενδύσεις, αύξηση της ανεργίας και πτώση του (διαθέσιμου) εισοδήματος, άρα και της αγοραστικής δύναμης. Παράλληλα, εμφανίζεται έντονη αβεβαιότητα στις χρηματοοικονομικές αγορές που εκδηλώνεται με πτώση των τιμών των μετοχών και των ομολόγων, γεγονός που δυσχεραίνει το έργο των τραπεζών και των συστημάτων πληρωμής.

Η σοβαρή επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος, που ξεκίνησε το 2007 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ήταν η αρχή για ένα παγκόσμιο, οικονομικά ζημιογόνο ντόμινο. Άμεσα επηρεασμένη αποδείχθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση και, φυσικά, η ελληνική οικονομία. Οι μακροοικονομικές παρενέργειες της χρηματοπιστωτικής αναταραχής έχουν ξεπεράσει τις αρχικές εκτιμήσεις και το αντίκτυπό τους συναντάται και στην πιο μικρή γωνιά της ελληνικής πραγματικότητας..

Στη συνέχεια, γίνεται λόγος για το παγκόσμιο αυτό φαινόμενο της οικονομικής κρίσης στις ΗΠΑ, την Ε.Ε., αλλά και την Ελλάδα με απώτερο σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, η οποία επηρεάζει τις εμπορικές συναλλαγές.

Πριν όμως από αυτό θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τι σημαίνει το δημόσιο χρέος και το δημόσιο έλλειμα, αφού είναι δύο όροι που θα αναφέρονται συνέχεια στο κεφάλαιο αυτό. Κάθε κυβέρνηση κάθε χρόνο διαθέτει κάποια έσοδα και κάποιες δαπάνες. Όταν οι δαπάνες είναι μεγαλύτερες από τα έσοδά της τότε η κυβέρνηση αυτή έχει έλλειμμα και πρέπει να προχωρήσει σε δανεισμό με αποτέλεσμα να

δημιουργείται το χρέος. Υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ του ελλείματος και το χρέους γιατί το έλλειμμα σε ένα έτος αυξάνει το χρέος που έχει δημιουργηθεί από τα προηγούμενα έτη και το συσσωρευμένο χρέος των προηγούμενων ετών αυξάνει το έλλειμμα στο τρέχον έτος (Βαγιανός και συν, 2010). Σύμφωνα με τη θεωρία του Keynes, η αύξηση των χρεών και των ελλειμμάτων προκαλεί μεταβολή στο σύνολο των κύριων μακροοικονομικών δεικτών (Βάμβουκας, 2004).

1.2 Οικονομική κρίση

Οικονομική κρίση καλείται το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο μια οικονομία έχει σαν βασικό γνώρισμα μια εξαιρετικά σημαντική ελάττωση της οικονομικής της δράσης για μια συγκεκριμένη αλλά αόριστη χρονική περίοδο κάποιων χρόνων. Με την έννοια αυτήν της οικονομικής δραστηριότητας λογίζεται το σύνολο των μακροοικονομικών όγκων της οικονομίας (όπως είναι για παράδειγμα η απασχόληση, η ανεργία, το εθνικό αγαθό, το σύνολο των τιμών, οι επενδύσεις κ.α.) (Κυριακού, 2013).

Η οικονομική ύφεση έχει σαν βασικό γνώρισμα την ελάττωση της παραγωγής αλλά την αύξηση των ποσοστών ανεργίας. Η πιο ελαφριά κατάπτωση συνήθως είναι η ύφεση. Η χρηματοοικονομική ύφεση είναι το απότομο τέλος της εξέλιξης αλλά και της προόδου, κάτι το οποίο αποτελεί μια ιδιαίτερα θεαματική αντιστροφή η οποία ενισχύεται από την ραγδαία ελάττωση του εθνικού αγαθού, της κατανάλωσης αλλά και της αύξηση όλων των τιμών.

Κατά την περίοδο μιας οικονομικής ύφεσης υφίσταται μεγάλος περιορισμός της εμπορικής πίστωσης, εμφανίζεται ανοδική τάση της ζήτησης του χρήματος για δάνεια, ενώ παράλληλα εντοπίζεται μεγάλη ελάττωση της προσφοράς χρηματικού κεφαλαίου που αφορά κάποιο δάνειο. Ακόμα, υπάρχει ισχυρός περιορισμός σε ότι έχει να κάνει με την πώληση προϊόντων και υφίσταται ανοδική τάση των αποθεμάτων.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οικονομικών κρίσεων, εμφανίστηκε μεγάλη αδυναμία πληρωμής των κρατικών δανεισμών αλλά και των τραπεζικών δανεισμών από εταιρίες και οργανισμούς, κάτι το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα το μεγαλύτερο

μέρος των εταιριών αυτών να κηρύξουν πτώχευση. Ο όγκος της παραγωγής ελαττώνεται αισθητά και αρκετές εταιρίες μειώνουν το προσωπικό τους με συνέπεια να υπάρχουν τεράστια ποσοστά ανεργίας (χαρακτηριστικό παράδειγμα η χώρα μας η οποία στο τέλος του 2013 παρουσίασε ποσοστά ρεκόρ στην ανεργία αγγίζοντας ακόμα και το 28%) (Κατή, 2014).

Χωρίς καμία αμφιβολία, οι οικονομικές υφέσεις είναι ένα ιδιαίτερα συχνό φαινόμενο, καθώς έχουν απασχολήσει την ανθρωπότητα αρκετές φορές από την ώρα που καθιερώθηκαν οι κοινωνίες της αγοράς. Το γεγονός αυτό αποτελεί μεγάλη απόδειξη πως ο ανθρώπινος παράγοντας πολλές φορές δεν μπορεί να αποφύγει τα λάθη του, καθώς παρόλο που έχουν υπάρξει τόσες πολλές και ισχυρές οικονομικές υφέσεις ακόμα δεν έχει ανακαλυφθεί ένας τρόπος αποφυγής τους. Αυτό σημαίνει πως ακόμα πραγματοποιούνται τα ίδια λάθη (Karunatileka, 1999).

Συνήθως, τα λάθη αυτά αποτελούν πολιτικές κρίσεις οι οποίες επιφέρουν τεράστιο επενδυτικό πρόβλημα, όπου δημιουργείται μεγάλος πανικός, αύξηση των τιμών, τεράστια ποσοστά ανεργίας αλλά και εξαιρετικά σημαντικές αλληλεπιδράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας αλλά και όχι μόνο με αποτέλεσμα να επέλθουν τεράστιες και σημαντικές ζημιές και πάρα πολλά προβλήματα σε όλους τους κλάδους.

1.3 Ξέσπασμα της κρίσης

Το καλοκαίρι του 2007 ξεκίνησε η οικονομική κρίση στις ΗΠΑ και επεκτάθηκε σταδιακά σε όλη την υφήλιο. Αρχικά παρατηρήθηκε πτώση της αξίας των κατοικιών με άμεση συνέπεια οι χαμηλόμισθοι δανειολήπτες να μην μπορούν να ανταποκριθούν στην αποπληρωμή των δανείων τους και οι κατοικίες τους να κατασχεθούν από τις τράπεζες. Ο μεγάλος αριθμός των κατοικιών που κατέσχεσαν οι τράπεζες αύξησαν την προσφορά στον τομέα της πώλησης, γεγονός που οδήγησε σε περαιτέρω μείωση της αξίας των κατοικιών.

Με αυτό τον τρόπο οι τράπεζες αντιμετώπισαν άμεσο πρόβλημα ρευστότητας και οδηγήθηκαν σε πίστωση από άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, αυξάνοντας

έτσι το κόστος της πίστωσης. Ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες δεν μπορούσαν να δανειοδοτήσουν και στις αγορές επικράτησε ένα κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης που δυσχέραινε περαιτέρω την οικονομική κατάσταση.

Η οικονομική κρίση επεκτάθηκε και στον παραγωγικό τομέα εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης, της ενοποίησης των αγορών και το άνοιγμα των οικονομιών. Επίσης, ένας άλλος λόγος επέκτασης της οικονομικής κρίσης ήταν ότι τράπεζες από όλο τον κόσμο, καθώς και διάφοροι επενδυτές, επένδυσαν ένα μεγάλο ποσοστό στα τραπεζικά αυτά προϊόντα. Όπως προαναφέραμε, η οικονομική κρίση ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και στη συνέχεια επεκτάθηκε σταδιακά από το 2008 τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ιαπωνία.

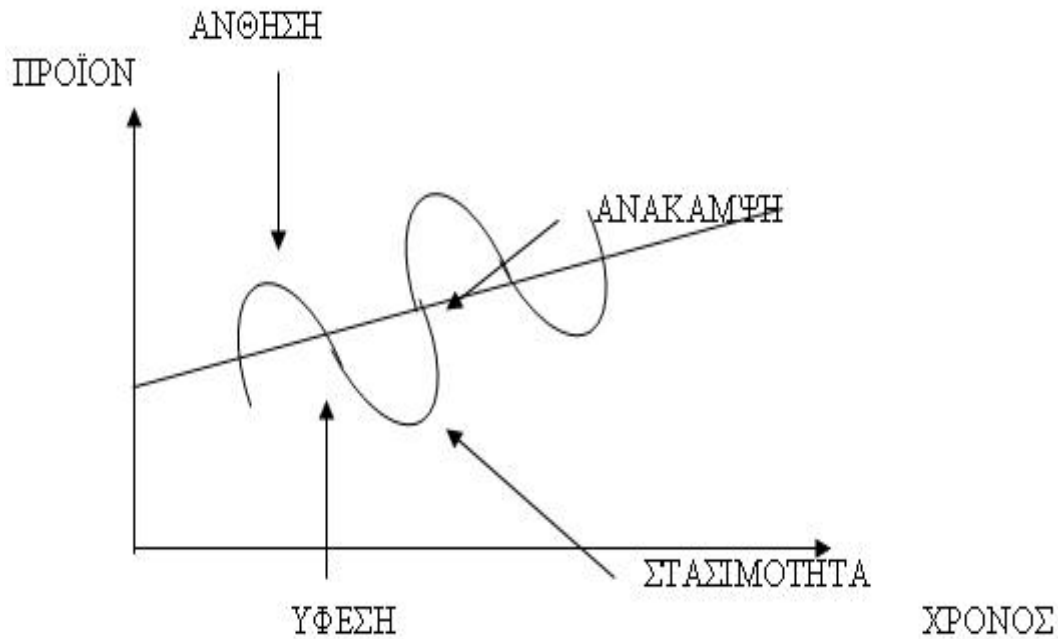
1.4 Φάσεις της κρίσης

Η συνολική ζήτηση έρχεται σε ισορροπία με την συνολική προσφορά έχοντας ταυτόχρονα το σύνολο όλων των πόρων μιας οικονομίας να απασχολείται ολοκληρωτικά στην παραγωγική λειτουργία. Οι δαπάνες κατανάλωσης αλλά και της επένδυσης αυξάνονται συνεχώς εξαιτίας της μεγάλης κερδοφορίας των εταιρειών αλλά και των ανοδικών εισοδημάτων των νοικοκυριών. Εξαιτίας όλων αυτών παρουσιάζεται υψηλή αύξηση και των φορολογικών εισοδημάτων του κράτους.

Στην συγκεκριμένη φάση η οικονομία βρίσκεται πολύ κοντά στα όρια των παραγωγικών δυνατοτήτων της, ενώ παράλληλα ξεκινάνε να εμφανίζονται οι πρώτες απουσίες σε διάφορες ειδικότητες εργαζομένων. Το γεγονός αυτό, αναγκάζει τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς να αυξήσουν όλες τις τιμές με πιο γρήγορους ρυθμούς σε σύγκριση με την αύξηση των αμοιβών των απασχολούμενων.

Το συγκεκριμένο φαινόμενο μπορεί να ελαττώσει το αληθινό εισόδημα των καταναλωτών αλλά και να προκαλέσει μεγάλη μείωση της κατανάλωσης, της επένδυσης αλλά και της συνολικής ζήτησης με αποτέλεσμα η οικονομία να εισχωρήσει στην καθοδική φάση (Τσακαλογιάννης, 2008).

Σχεδιάγραμμα 1: Οι φάσεις του Οικονομικού Κύκλου

Πηγή: <http://eis.pspa.uoa.gr/econ/econ1071.htm>

Φεύγοντας από την φάση της κρίσης, όπως προαναφέραμε, εισερχόμαστε στην καθοδική φάση ή όπως αλλιώς ονομάζεται στην φάση κάμψης. Στην φάση αυτήν εισερχόμαστε με την ελάττωση της κατανάλωσης είτε αυτή αφορά νοικοκυριά είτε επιχειρήσεις είτε ολόκληρες χώρες. Η μείωση αυτή προκαλεί μείωση της συνολικής ζήτησης η οποία οδηγεί σε λιγότερη ποσότητα κατανάλωσης σε σχέση με αυτήν που παράγεται (Bush, 1986).

Με τον τρόπο αυτόν οι επιχειρήσεις απολύουν εργαζόμενους και έτσι αυξάνεται η ανεργία η οποία οδηγεί σε μεγαλύτερη συρρίκνωση της κατανάλωσης αλλά και των επενδύσεων με επίπτωση την συνεχόμενη ελάττωση της συνολικής

ζήτησης μιας οικονομίας η οποία υποχρεώνει την συνολική προσφορά να αλλάξει καθώς θα πρέπει να προσαρμοστεί με πτωτικές τάσεις (Klapper, 2010).

Η συγκεκριμένη προσαρμογή αναπτύσσει ένα καινούριο κύμα ανέργων έχοντας έτσι μεγαλύτερη απώλεια αγοραστικής δύναμης. Την συγκεκριμένη περίοδο είναι ξεκάθαρο πως η οικονομία έχει εισχωρήσει σε έναν φαύλο κύκλο ανατροφοδοτούμενης ελάττωσης της οικονομικής λειτουργίας. Την περίοδο αυτή τα φορολογικά έσοδα ελαττώνονται εξαιτίας της πτωτικής τάσης που εντοπίζεται στην κατανάλωση αλλά και στο εισόδημα των φορολογούμενων ενώ ταυτόχρονα οι δημόσιες δαπάνες έχουν αυξανόμενη τάση εξαιτίας της κοινωνικής στήριξης των ανέργων (Βαγιανός και συν., 2010).

Μετά την συγκεκριμένη τάση ακολουθεί η παρακμή στην οποία η οικονομική λειτουργία είναι σε ελεύθερη πτώση ακολουθώντας το πιο χαμηλό σημείο του οικονομικού κύκλου. Την περίοδο αυτή η ανεργία παρουσιάζει τα μέγιστα ποσοστά και η ψυχολογία των καταναλωτών αλλά και των επιχειρηματιών βρίσκεται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα εξαιτίας της τραγικής και δυσμενούς κατάστασης στην οποία βρίσκονται καθώς πλέον κυριαρχεί τάση η οποία θέλει τον καταναλωτή να καθυστερεί όλες τους τις αγορές αλλά και την στροφή που πραγματοποιεί προς την αποταμίευση (Τσακαλογιάννης, 2008).

Η περίπτωση, επομένως, της ελάττωσης των τιμών αποτελεί φαινόμενο το οποίο αφορά βαθιά και συνεχόμενη παρακμή όπως για παράδειγμα είχαμε και στο μεγάλο Κραχ του 1929. Με τον παραπάνω τρόπο, όμως, οι χαμηλότερες τιμές οδηγούν σε διάφορες θετικές προϋποθέσεις για την καλύτερευση αλλά και την μεγαλύτερη και θεαματικότερη αύξηση των εξαγωγών, οι οποίες θα δράσουν σαν πολύ δυνατό τονωτικό στην συνολική ζήτηση της οικονομίας. Ακόμα, τα υψηλά αποθέματα αποταμίευσης τα οποία έχουν αναπτυχθεί στην προηγούμενη φάση ασκούν πάρα πολύ μεγάλη πίεση σε όλα τα επιτόκια δανεισμού έτσι ώστε να ελαττωθούν.

Με τον παραπάνω τρόπο η επένδυση γίνεται ξανά μια ιδιαίτερα ελκυστική προοπτική στην οποία εάν προσθέσουμε και το σύνολο των ενεργειακών πολιτικών του κράτους, οι οποίες προσπαθούν να ενισχύσουν την οικονομία μέσω όλων των ελλειμματικών προϋπολογισμών του, διακρίνουμε τα αρχικά στοιχεία και χαρακτηριστικά του ξεκινήματος της νέας φάσης της ανάκαμψης όπου το βασικότερο

σημάδι αποτελεί η σταθερή άνοδος της συνολικής ζήτησης η οποία τελειώνει την συγκεκριμένη φάση που αναλύσαμε παραπάνω (Τσίμας, 2011).

Στην τελευταία αυτήν φάση έχουμε την ανάκαμψη ή όπως αλλιώς καλείται ανοδική φάση όπου η συνολική ζήτηση παρουσιάζει μεγάλη αύξηση με πάρα πολύ γρήγορους ρυθμούς, καθώς η κατανάλωση αλλά και η επένδυση εξακολουθούν να αυξάνονται με την πάροδο του χρόνου. Οι επιχειρήσεις, πλέον, προσπαθώντας να ανταποκριθούν στην άνοδο των παραγγελιών τους τείνουν περισσότερο στην επένδυση της παραγωγής ψάχνοντας παράλληλα τρόπους αύξησης της απασχόλησης τους με νέους εργαζομένους (Ευθυμίου, 2010).

Με τον τρόπο αυτόν αυξάνεται ραγδαία η ζήτηση προσφέροντας ταυτόχρονα κίνητρο στις επιχειρήσεις να αναπτύξουν καινούριους κύκλους επεκτάσεων αλλά και να προσλάβουν νέο προσωπικό το οποίο θα έχει την ευχέρεια να ενισχύσει ακόμα περισσότερο την συνολική ζήτηση της οικονομίας. Αυτό όμως, μπορεί να έχει και σαν αποτέλεσμα απουσία συγκεκριμένων ειδικοτήτων απασχολούμενων αλλά και πρώτων υλών αποδεικνύοντας έτσι πως η οικονομία είναι κοντά στα όρια των παραγωγικών δυνατοτήτων.

Αυτό συμβαίνει, κυρίως λόγω του γεγονότος πως όλο και περισσότεροι από τους συντελεστές εισέρχονται στην παραγωγική λειτουργία, ξεκινώντας να παρουσιάζονται οι πρώτες απουσίες και ελλείψεις που προαναφέρθηκαν. Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση των πρώτων εκρήξεων στις τιμές των προϊόντων του καταναλωτή αλλά και την παρουσία του κινδύνου ελάττωσης του αληθινού εισοδήματος του έχοντας τρομερές και απρόβλεπτες επιπτώσεις για την ζήτηση.

Στην φάση αυτήν τα επιτόκια τα οποία ήδη είναι πάρα πολύ υψηλά γίνονται ακόμα υψηλότερα εξαιτίας της ζήτησης του χρήματος για επένδυση αλλά και για κατανάλωση. Οι δυο απειλές που δέχεται η οικονομία είναι ο πληθωρισμός αλλά και τα ιδιαίτερα αυξημένα επιτόκια αλλά και η επιδείνωση του εξωτερικού κλάδου, προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο αρκετά ρήγματα στις αντοχές της συνολικής ζήτησης. Η ελάττωση της συνολικής ζήτησης, υποχρεώνει την συνολική παραγωγή της οικονομίας να διαμορφώσει με πτωτικές τάσεις σπρώχνοντας με τον τρόπο αυτόν την οικονομία στην κρίση (Λαπαβίτσας, 2010).

1.5 Αίτια

Τα αίτια της οικονομικής κρίσης θα πρέπει να αναζητούνται σε χρόνια διαρθρωτικές ελλείψεις και προβλήματα των πολιτικών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν αλλά και στις διεθνείς συνθήκες που επικρατούν για τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση η οποία έχει την δυνατότητα να εξελίξει και να αναπτύξει με εντονότερο τρόπο, την εξέλιξη αυτήν μιας χώρας.

Σύνηθες και κυρίαρχο χαρακτηριστικό στοιχείο των οικονομικών κρίσεων αποτελεί η εμφάνιση διαρθρωτικών προβλημάτων αρκετά πριν εμφανιστεί η οικονομική κρίση τα οποία αναπτύχθηκαν μερικά χρόνια πριν (Μπούρας & Λυκούρας, 2011).

Όλα τα παραπάνω αποτελούν γενικά χαρακτηριστικά των οικονομικών κρίσεων αλλά και της δικής μας χρηματοοικονομικής κρίσης στην οποία έχει εισχωρήσει τα τελευταία χρόνια και η Ελλάδα. Τα βασικότερα αίτια όλων των χρηματοοικονομικών κρίσεων θα μπορούσαμε να τα ξεχωρίσουμε σε μερικές κατηγορίες με σκοπό να καταφέρουμε να τα κατανοήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα. Οι συγκεκριμένες κατηγορίες είναι οι εξής (Τσακαλογιάννης, 2008):

- Τεχνολογικές
- Φυσικές
- Κρίσεις έντονων αντιπαραθέσεων και διαμαχών
- Κρίσεις κακίας
- Άσχημες επιχειρηματικές επιλογές
- Δόλος
- Διοικητικά και πολιτικά λάθη και παραπτώματα

Οι κατηγορίες που προαναφέραμε αποτελούν εξαιρετικά σημαντικές για την εμφάνιση και την διατήρηση μιας οικονομικής κρίσης και συμβάλουν ιδιαίτερα σε αυτήν. Οι πιο σημαντικές και βασικές, όμως, αιτίες μιας χρηματοοικονομική ύφεσης είναι οι παρακάτω (Ευθυμίου, 2010), (Τσίμας, 2011):

- Υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων
- Πλημμελής διαβάθμιση πιστοποιητικού κινδύνου
- Αύξηση επιτοκίων
- Αμοιβές στελεχών στον χρηματοοικονομικό τομέα
- Κίνητρα για αλόγιστη χορήγηση διαφόρων ειδών δανείων
- Στεγαστικά δάνεια με στόχο τις αγορές κατοικιών
- Μείωση τιμών των μετοχών
- Αύξηση αβεβαιότητας
- Πανικός τραπεζών
- Πτώση των τιμών οι οποίες δεν αναμενόταν
- Ανεπαρκές κατασταλτικό πλαίσιο
- Υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων
- Πάρα πολύ υψηλά μπόνους

Οι παραπάνω αποτελούν γενικές αιτίες μιας οικονομικής κρίσης στις οποίες μπορεί να έλθει μια χώρα. Παρακάτω θα παρουσιάσουμε μερικούς από τους λόγους της τωρινής παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην οποία έχει επέλθει και η Ελλάδα. Τα αίτια αυτά είναι τα εξής (Ευθυμίου, 2010):

- Η φούσκα των τιμών σε διάφορες περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, διευκολύνοντας έτσι την υπερκατανάλωση
- Η πάρα πολύ γρήγορη εξάπλωση των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου
- Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό αλλά και στους επενδυτές μέσω τιλοποιήσεων (οι παραπάνω αιτίες ήταν οι αιτίες για την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση)
- Πολιτικές δραστικής ελάττωσης των φορολογικών εσόδων οι οποίες ασκούσαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για περισσότερο από μια δεκαετία πριν από την είσοδο της χώρας μας στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση

- Στην φιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία απέκλειε την στήριξη των δημοσίων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αλλά ανάγκαζε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από διάφορες εμπορικές τράπεζες (Ντούβα, 2012).
- Η ύπαρξη του Ευρώ η οποία βοήθησε στην μεταφορά πόρων προς τις χώρες οι οποίες είχαν πιο γρήγορη ανάπτυξη, βοηθώντας έτσι την διατήρηση του ελλείμματος στο ισοζύγιο των συναλλαγών και αυτό είχα σαν αποτέλεσμα με την είσοδο της χώρας μας στην κρίση η παραπάνω δυνατότητα εξανεμίσθηκε μιας και συρρικνωθήκαν οι κεφαλαιακές εισροές.
- Κατά την διάρκεια του 1996-2008 (μέχρις ότου δηλαδή την χρονιά του 2008 όπου η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση επηρέασε την χώρα μας και εισήλθε σε αυτήν) η χώρα μας παρουσίασε υψηλή πραγματική άνοδο του Α.Ε.Π. κατά 61,0% σε σύγκριση με τις ανεπτυγμένες χώρες οι οποίες είχαν περίπου τρεις φορές λιγότερο Α.Ε.Π. (INE- ΓΣΕΕ, 2008).

1.6 Επιπτώσεις

Οι βασικότερες επιπτώσεις και συνέπειες που προκαλεί η οικονομική κρίση σε μια χώρα, όπως προκάλεσε τις συνέπειες αυτές και στην δική μας χώρα, είναι οι πάρα πολύ μεγάλες αυξήσεις στα ποσοστά ανεργίας (έχοντας πάρα πολύ υψηλά ποσοστά ρεκόρ φτάνοντας για το 2013 να ακουμπήσει και το 28% στο σύνολο της), οι μειώσεις εξαγωγών, οι εργασιακές σχέσεις, οι τεράστιες μειώσεις της κατανάλωσης λόγω της πάρα πολύ υψηλής αύξησης σε όλες τις τιμές, ο πολύ μεγάλος επηρεασμός της κρίσης σε κλάδους όπως της ναυτιλίας, του τουρισμού αλλά και του εμπορίου, το υψηλό χρέος, το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο αλλά και ο πάρα πολύ υψηλός πληθωρισμός (Ντούβα, 2012).

Εκτός όμως από τους οικονομικούς δείκτες που προαναφέρθηκαν, οι οικονομικές κρίσεις έχουν άμεσες και εξαιρετικά σοβαρές συνέπειες και στην

κοινωνία. Θα μπορούσαμε να πούμε με λίγα λόγια πως η οικονομική κρίση αυτό που πραγματοποιεί είναι τα ακόλουθα:

- Δεν υπάρχουν σταθερές τιμές για τους παραγωγούς
- Αφήνει παραγωγικές δυνάμεις ανενεργές αλλά και σε μεγάλο βαθμό τις καταστρέφει
- Αυξάνει την αβεβαιότητα, το άγχος και τον φόβο
- Αναδιανέμει το εισόδημα
- Παράγει φτώχεια και ενισχύει την ανισότητα

Γενικότερα, η οικονομική κρίση είναι σε θέση να δημιουργήσει πάρα πολύ άσχημες και δραματικές συνέπειες στην κοινωνική ζωή, καθώς προκαλεί μειώσεις και ελλείψεις εισοδήματος, δημιουργώντας έτσι απώλειες στην ευημερία, ωθώντας παράλληλα πάρα πολύ μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού στην φτώχεια και άλλα στην ανεργία. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής εξέλιξης αλλά και η απασχόληση μιας χώρας είναι σε θέση να αντικατοπτρίσουν σε τεράστιο βαθμό την κατάσταση που βρίσκεται εκείνη την περίοδο η διεθνής οικονομία (Marmot & Bell, 2009).

Οι συνέπειες μιας οικονομικής κρίσης διαφέρουν από χώρα σε χώρα εξαιτίας της μικρής αλλά και της μέσης ανάπτυξης μερικών χωρών οι οποίες πλήττονται σε εξαιρετικά μεγαλύτερο βαθμό σε αντίθεση με τις πιο ανεπτυγμένες χώρες. Η οικονομική κρίση διαφέρει και στο εσωτερικό των χωρών με αποτέλεσμα οι εργάτες αλλά και γενικότερα οι άνθρωποι χαμηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου να δέχονται πάρα πολύ δυσμενείς συνέπειες σε σύγκριση με ανθρώπους υψηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου ή ακόμα και μεσαίου εκπαιδευτικού επιπέδου (Stiglitz, 2006).

Η οικονομική κρίση είναι σε θέση να θέσει σε καθεστώς ευπρόσβλητης εργασίας το ήμισυ περίπου των εργατών αυτών, που είναι σε μεγάλο κίνδυνο απώλειας της απασχόλησης τους, κάνοντας τους να βρίσκονται σε μια παρατεταμένη εργασιακή ανασφάλεια και αμφιβολία.

Επομένως, κάποιες επιπλέον συνέπειες που θα μπορούσαμε να διακρίνουμε που προκαλούν οι οικονομικές κρίσεις είναι οι εξής (Matsas, 2012):

- Αυξανόμενη τάση των ανισοτήτων στον εσωτερικό χώρο
- Την ανισοτιμία στις συνθήκες κανονικής προστασίας και υγείας
- Τα επείγοντα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής αλλά και της οικολογικής υποβάθμισης

1.7 Οικονομική κρίση στις ΗΠΑ

Μετά το μεγάλο κραχ του 1929, η Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση του 2007 αποτέλεσε τη μεγαλύτερη οικονομική απειλή έκτοτε, με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Πιο συγκεκριμένα, στις 9 Αυγούστου του 2007, ξέσπασε η μεγάλη κρίση, την οποία πολλοί ερευνητές είχαν προβλέψει και φοβηθεί.

Ο κύριος λόγος που συνέβη ήταν η αδυναμία μεγάλης μερίδας του πληθυσμού αποπληρωμής των στεγαστικών τους υποχρεώσεων. Είχε προηγηθεί, βεβαίως, η αλόγιστη προώθηση στεγαστικών δανείων subprimes, τα οποία αποτελούσαν το 13% της συνολικής στεγαστικής πίστης των ΗΠΑ. Τα δάνεια subprimes ή Δάνεια Χαμηλής Εξασφάλισης είναι δάνεια υψηλού κινδύνου που χορηγούνταν σε αφερέγγυους οφειλέτες, όπως χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά. Πιο αναλυτικά, η μη αξιόπιστη πιστοληπτική αξιολόγηση των δανειοληπτών οδηγούσε σε ανεκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων αυτών, όταν τα επιτόκια άρχιζαν να ανεβαίνουν. Ταυτόχρονα, η ρευστότητα στις τράπεζες μειωνόταν δραματικά, γεγονός που καθιστούσε δύσκολο να εξυπηρετηθούν οι καταθέτες που έσπευδαν σε αυτές για την ανάληψη των χρημάτων τους, οι πλειστηριασμοί λάμβαναν χώρα διαδοχικά και πολλοί κατέφευγαν σε μαζικές ηλεκτρονικές αναλήψεις λογαριασμών τους στη Βρετανία, φαινόμενο γνωστό ως «Πανικός μέσω Internet». Η αδυναμία είσπραξης των απαιτήσεων των αμερικανικών τραπεζών οδήγησε στην αδυναμία πληρωμής των υποχρεώσεων σε τοκομερίδια και αξίες ομολόγων και CDOs¹, στα οποία είχαν επενδύσει πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες. Όλα τα παραπάνω προκάλεσαν δυσπιστία

¹ Τα CDOs (Collateralized Debt Obligations) ή Δομημένα Χρεωστικά Ομόλογα είναι χρηματοοικονομικά προϊόντα που προκύπτουν μέσω της διαδικασίας της τιτλοποίησης και χωρίζονται βάσει της προτεραιότητας πληρωμής τους. Εκδίδονται από επενδυτικές τράπεζες ή οργανισμούς και θεωρούνται αρκετά επικερδή, καθώς το κέρδος προκύπτει από το spread μεταξύ του επιτοκίου που εισπράττουν από την απόδοσή τους και του επιτοκίου που καταβάλλουν στους επενδυτές που τα έχουν αγοράσει.

στη δυνατότητα αποπληρωμής σε περίπτωση δανεισμού μιας τράπεζας από την άλλη, με αποτέλεσμα την αύξηση των επιτοκίων της διατραπεζικής αγοράς.

Την ήδη υπάρχουσα αναταραχή ήρθε να επιτείνει η πτώχευση της τέταρτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας των Ηνωμένων Πολιτειών, της Lehman Brothers. Η τράπεζα ιδρύθηκε το 1850 από τρεις Εβραίους μετανάστες από τη Γερμανία, κατάφερε να ξεπεράσει το κραχ του 1929, αλλά απέτυχε να προστατέψει τη θέση της, έχοντας ένα χρέος που άγγιζε τα 613 δισεκατομμύρια δολάρια το 2008 και έχοντας μία μετοχή, η τιμή της οποίας μειωνόταν δραματικά κατά 81%. Η αμερικανική κυβέρνηση φάνηκε απρόθυμη να δαπανήσει δημόσιο χρήμα για τη σωτηρία του αμερικανικού κολοσσού, όπως και η βρετανική τράπεζα Barclays, που αρχικά είχε εκδηλώσει ενδιαφέρον για την εξαγορά της Lehman, απέσυρε όμως την πρότασή της αφού δεν μπορούσε να εξασφαλίσει τις απαραίτητες εγγυήσεις από τους Αμερικάνους και τη Wall street.

1.8 Οικονομική κρίση στην Ευρώπη

Με το κραχ του 2008, καταρρεύσαν οι καταναλωτικές αγορές των Ηνωμένων Πολιτειών και ο μηχανισμός ανακύκλωσης των πλεονασμάτων. Έτσι, η Ευρώπη έχασε μία πολύ σημαντική πηγή ζήτησης για όλα τα προϊόντα της και διαπίστωσε ότι και οι τράπεζες αντιμετώπιζαν προβλήματα. Παρόλο που οι Ευρωπαίοι πίστευαν ότι η κρίση δεν θα επηρέαζε την Ευρώπη και τις Ευρωπαϊκές τράπεζες αποδείχτηκε ακριβώς το αντίθετο. Όταν η κρίση έφτασε και στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέλησαν να εφαρμόσουν στις ευρωπαϊκές τράπεζες ότι είχε κάνει η αμερικανική κυβέρνηση για τη Wall Street. Έτσι, αντικατέστησαν μεγάλες ποσότητες ιδιωτικού χρήματος με δημόσιο χρήμα για να διώξουν το τοξικό- ιδιωτικό χρήμα. Η στρατηγική που εφάρμοσε η Ευρώπη ήταν ίδια με αυτή που είχαν εφαρμόσει οι Ηνωμένες Πολιτείες αλλά είχε κάποιες βασικές διαφορές, οι οποίες ήταν (Βαρουφάκης και συν, 2011):

1. Η πιο σημαντική διαφορά ήταν ότι το ευρώ δεν μοιάζει με το δολάριο. Το δολάριο αποτελεί αποθεματικό νόμισμα και η κυβέρνηση μπορεί να εκδίδει λευκές επιταγές για όσο διαρκεί η κρίση.
2. Άλλη μία διαφορά είναι ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει έναν εσωτερικό μηχανισμό ανακύκλωσης πλεονασμάτων έτσι ώστε να μπορεί να μεταφέρει συσσωρευμένα μονοπωλιακά κέρδη από τη μία χώρα στην μια άλλη.
3. Τέλος, είναι ο τρόπος που οι Ευρωπαϊκές τράπεζες χρησιμοποίησαν τη μετάγχιση του δημόσιου χρήματος με σκοπό να δημιουργήσουν ιδιωτικό χρήμα. Η Wall Street χρησιμοποίησε ένα χρηματοοικονομικό εργαλείο που έδωσε την ευκαιρία στις τράπεζες να διαγράψουν τα τοξικά CDO σε βάρος των φορολογούμενων. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες θέλησαν να κάνουν το ίδιο χωρίς ωστόσο να έχουν τη συνεργασία ή τη γνώση της Ευρωπαϊκής επιτροπής ή των κυβερνήσεων.

Τα Ευρωπαϊκά κράτη προσπαθούσαν να διαχειριστούν τις ζημιές των ευρωπαϊκών τραπεζών που μέσα σε ένα έτος 2008-2009 τα ΑΕΠ τους μειώθηκαν σημαντικά. Τότε οι ευρωπαϊκές τράπεζες χρησιμοποίησαν ένα ποσό του δημόσιου χρήματος που είχαν λάβει. Η Ευρωζώνη δεν επέτρεπε στις χρεωμένες χώρες της όπως ήταν η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Ιρλανδία και το Βέλγιο να υποτιμήσουν το νόμισμά τους, επομένως κάποια στιγμή δεν θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στα χρέη. Έτσι, άρχισαν να στοιχηματίζουν ότι η Ελλάδα, επειδή ήταν ο πιο αδύναμος κρίκος θα χρεοκοπούσε. Τα στοιχήματα έγιναν πάρα πολλά και οι εταιρείες στοιχημάτων του Λονδίνου δεν μπορούσαν να τα διαχειριστούν και έτσι στράφηκαν προς τα CDS (Credit Default Swaps). Τα CDS είναι ασφαλιστικά συμβόλαια, τα οποία πληρώνουν τον κάτοχό τους αν κάποιος άλλος δεν μπορεί να καταβάλει πληρωμές που είχε δεσμευτεί να καταβάλει, για παράδειγμα όταν ένας ιδιώτης δεν μπορεί να αποπληρώσει τους δανειστές του. Στην ουσία τα CDS είναι στοιχήματα ότι κάποιος ιδιώτης, επιχείρηση ή χώρα δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Οι τράπεζες αγόρασαν τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2009 τέτοια στοιχήματα και έκαναν μεγάλα κέρδη.

Ανάμεσα στα ευρωπαϊκά CDS και στα αμερικάνικα CDO υπάρχει μία βασική διαφορά. Τα CDO είναι στοιχήματα που θεωρούν ότι οι ιδιοκτήτες των σπιτιών θα μπορούσαν να πληρώσουν τα χρέη τους, ενώ τα CDS είναι στοιχήματα που θεωρούν

ότι κάποια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα μπορεί να αποπληρώσει το χρέος της (Βαρουφάκης και συν, 2011).

1.9 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Η παγκόσμια οικονομική κρίση άργησε να επηρεάσει την Ελλάδα και υπήρχε μία αισιοδοξία ότι τελικά η Ελλάδα δεν θα επηρεαστεί σημαντικά από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Η αισιοδοξία αυτή οφειλόταν στο γεγονός ότι το 2008 η Ελλάδα σημείωσε ανάπτυξη 1,3% συγκριτικά με την ευρωζώνη που η ανάπτυξη της ήταν 0,4%.

Η κρίση μεταφέρθηκε από τον χρηματοοικονομικό τομέα στην πραγματική οικονομία και έτσι οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες, σε μία προσπάθειά τους να τονώσουν τη ρευστότητα, μείωσαν τα επιτόκια και αύξησαν το ποσό των εγγυημένων τραπεζικών καταθέσεων.

Οι κυβερνήσεις υιοθέτησαν επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές, οι οποίες είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του δημόσιου χρέους. Επιπλέον, η ευαισθητοποίηση των αγορών από τα γεγονότα του 2008 οδήγησαν στην εξέταση της φερεγγυότητας και του πιστωτικού κινδύνου των χωρών. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν η Ελλάδα, από τα μισά του 2009, να αξιολογηθεί ως χώρα με τη μικρότερη πιθανότητα ελέγχου του διογκωμένου της χρέους. Η Ελλάδα, πριν από το 2007-2008 θεωρούνταν το ίδιο αξιόπιστη χώρα με τις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης (Βαρουφάκης και συν, 2011).

Το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα αυξήθηκε δραματικά τη δεκαετία του 1980, ενώ συνέχισε να αυξάνεται τις δύο επόμενες δεκαετίες, με μικρότερο όμως βαθμό. Το 1960 και το 1970 η Ελλάδα είχε περίπου ίσα έσοδα και ίσες δαπάνες. Το 1980, το δημόσιο έλλειμμα εκτινάχτηκε στο 8,1% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος στο 26% του ΑΕΠ. Τη δεκαετία του 1990 το δημόσιο χρέος έφτασε στο 71% του ΑΕΠ και το 2009 έφτασε στο 115,1% του ΑΕΠ. Το δημόσιο χρέος από το 1980 μέχρι και το 2009 αυξήθηκε δραματικά και όπως ήταν λογικό επηρέασε την ελληνική οικονομία.

Το 2009 η Ελλάδα είχε εξωτερικό χρέος 82,5% του ΑΕΠ, που στο μεγαλύτερο μέρος του ταυτιζόταν με το εξωτερικό δημόσιο χρέος διότι ο εξωτερικός

Η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή κήρυξε μέτρα λιτότητας που είχαν στόχο να αυξήσουν τα κρατικά έσοδα και το Οκτώβριο του 2009 κήρυξε πρόωρες εκλογές για να ζητήσει τη συναίνεση των πολιτών. Τις εκλογές κέρδισε η κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου και ενημέρωσε ότι το 2009 το έλλειμα της Ελλάδας ήταν 12,5% αντί για 6% που ανέφερε η προηγούμενη κυβέρνηση. Επίσης, το δημόσιο χρέος ανέβηκε από το 107,2% του ΑΕΠ στο 113,4% του ΑΕΠ. Τελικά μετά από πολλές αναθεωρήσεις το έλλειμα έφτασε στο 15,4% και το δημόσιο χρέος στο 126,8% του ΑΕΠ.

Η κυβέρνηση στις αρχές του 2010 εφάρμοσε ένα πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης, το οποίο είχε στόχο τη μείωση του ελλείματος κατά 4% το 2010 και άλλη μία μείωση 3% μέχρι το 2012. Το πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης περιλάμβανε μεταξύ άλλων πάγωμα των προσλήψεων, αύξηση του ΦΠΑ, αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης, πάταξη της φοροδιαφυγής και δημιουργία ενός νέου φορολογικού συστήματος.

Ενώ το πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή επιτροπή το Φεβρουάριο του 2010, δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Έτσι, τα επιτόκια και τα CDS συνέχισαν να αυξάνονται. Κάποιες πιθανές εξηγήσεις για το γεγονός αυτό μπορεί να είναι (Βαρουφάκης και συν, 2011):

1. Η έντονη φημολογία που υπήρχε για την πτώχευση της Ελλάδας, επηρέασε άμεσα και έντονα τις αγορές
2. Υπήρχαν επίσης έντονες φήμες για τις ανταλλαγές που είχαν συνάψει οι προηγούμενες κυβερνήσεις με αποτέλεσμα να πληγεί σε μεγαλύτερο βαθμό η αξιοπιστία της Ελλάδας. Μάλιστα, έφτασαν στο σημείο να αμφισβητούν τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και να επικρατήσει η άποψη ότι η Ελλάδα μπήκε στην νομισματική ένωση με ψεύτικα στοιχεία.
3. Το πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης της κυβέρνησης δεν έπεισε τις αγορές ότι η Ελλάδα μπορεί να διαχειριστεί το χρέος της.

Τον Μάρτιο του 2010, η κυβέρνηση έλαβε νέα μέτρα όπως περικοπές μισθών, ακόμα μεγαλύτερη αύξηση του ΦΠΑ, περικοπές σε δημόσιες επενδύσεις κ.ά. Παρόλα αυτά, δεν κατάφερε να πείσει τις διεθνείς αγορές αφού ακόμα επικρατούσε η άποψη ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να διαχειριστεί την κρίση και μάλιστα υπήρχαν έντονες ανησυχίες ότι κινδυνεύει και το ευρώ. Οι οίκοι αξιολόγησης υποβάθμιζαν την Ελλάδα και έφτασαν σε σημείο να χαρακτηρίσουν τα ελληνικά ομόλογα ως «σκουπίδια» (junk).

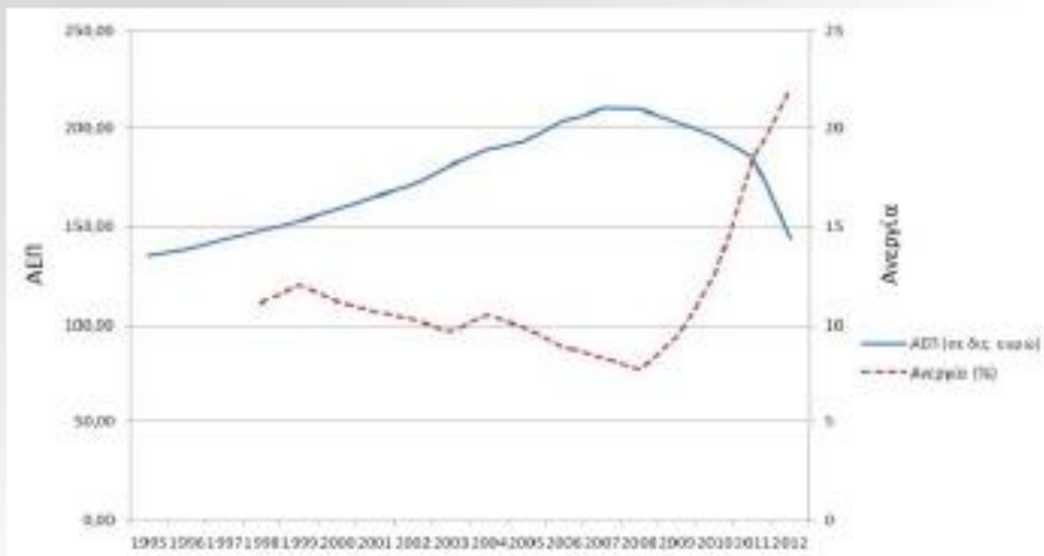
Στις 5 Μαΐου του 2010, η Ελλάδα υπέγραψε το Μνημόνιο, το οποίο έδινε στην Ελλάδα 80 δις. ευρώ από τις χώρες της ευρωζώνης με κόστος δανεισμού 4% έως 5% και 30 δις ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με κόστος δανεισμού 3,3%. Προκειμένου να λάβει τον δανεισμό αυτό η Ελλάδα πρέπει να κάνει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και μπαίνει σε καθεστώς τριμηνιαίου ελέγχου και αξιολόγησης για να διαπιστωθεί ο βαθμός της συμμόρφωσής της στις μεταρρυθμίσεις αυτές.

Μετά από το Μνημόνιο αυτό, τα επιτόκια στις αγορές μειώθηκαν προσωρινά και μετά από λίγο εκτινάχτηκαν πάλι. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα εφαρμόσε τους όρους του μνημονίου, θεωρείται ακόμα αφερέγγυα και αναφέρεται ως η χώρα με την μεγαλύτερη πιθανότητα χρεοκοπίας.

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνεται η εξέλιξη του ΑΕΠ και της Ανεργίας στην Ελλάδα από το 1995 μέχρι το 2012. Το ΑΕΠ της Ελλάδας αυξάνεται σταδιακά μέχρι το 2008 και έπειτα μειώνεται μέχρι το 2012. Η Ανεργία μειώνεται κι αυτή μέχρι το 2008 και έπειτα αυξάνεται σημαντικά μέχρι το 2012.

Σχεδιάγραμμα 2: Εξέλιξη του ΑΕΠ και της Ανεργίας στην Ελλάδα, 1995-2012

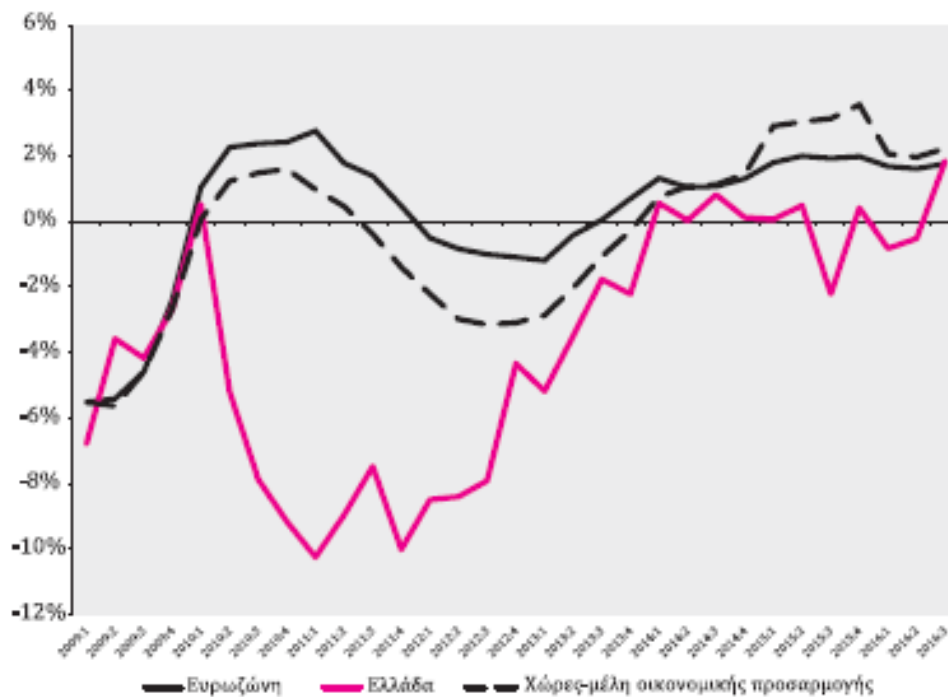
Διάγραμμα 1. Εξέλιξη του ΑΕΠ και της ανεργίας στην Ελλάδα, 1995-2012

Πηγή: <http://ec.europa.eu>

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνονται οι ρυθμοί μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ της Ελλάδας, της Ευρωζώνης και των χωρών-μελών οικονομικής προσαρμογής από το 2009 μέχρι το 2016. Παρατηρούμε ότι η Ελλάδα παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις και μία μεγάλη απώλεια εισοδήματος. Από το 2009 μέχρι το 2011, η οικονομική δραστηριότητα της Ελλάδας συρρικνώθηκε σε μεγάλο βαθμό και τα επόμενα έτη μέχρι το 2014 άρχισε να σταθεροποιείται και να δείχνει σημάδια οριακής ανάκαμψης. Το 2015 η κατάσταση αυτή αντιστράφηκε και το 2016 ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ ήταν αρνητικός τα πρώτα δύο τρίμηνα, ενώ το τρίτο τρίμηνο είχαν αύξηση 1,5% (INE ΓΣΕΕ, 2007).

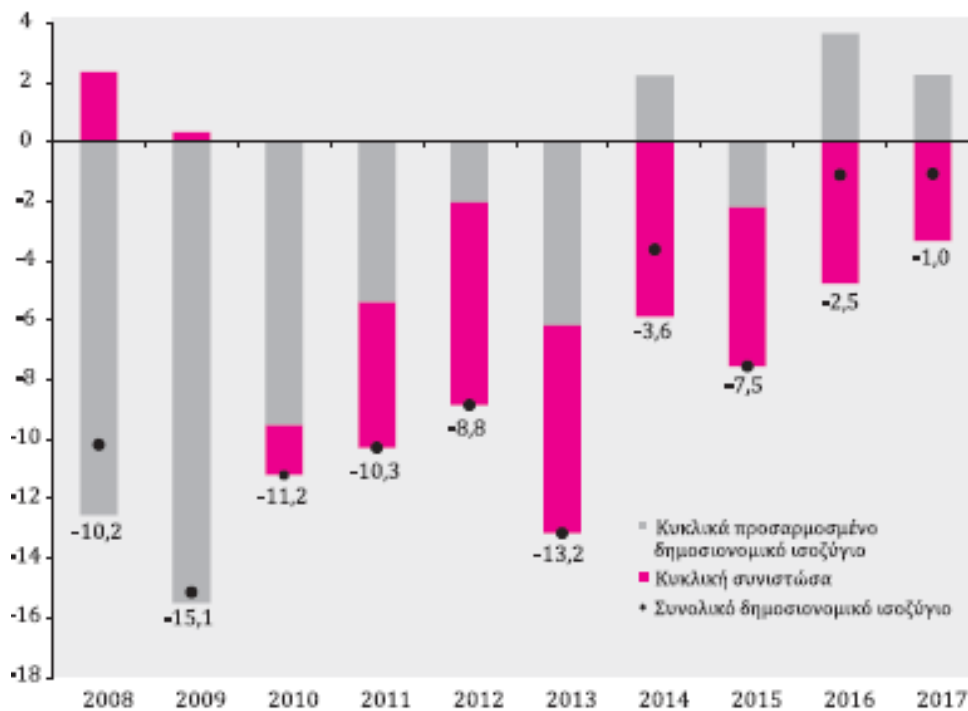
Σχεδιάγραμμα 3: Ρυθμοί μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ της Ελλάδας, της Ευρωζώνης και των χωρών-μελών οικονομικής προσαρμογής

Πηγή: Eurostat (επεξεργασία ΙΝΕ ΓΣΕΕ)

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνεται η εξέλιξη του συνολικού ισοζυγίου της Γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ ως αποτύπωση του κυκλικά προσαρμοσμένου ισοζυγίου και της κυκλικής συνιστώσας του την περίοδο 2008- 2017. Την περίοδο 2011-2015 το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης κινήθηκε σταθερά σε αρνητικά επίπεδα εξ' αιτίας της ύφεσης. Το 2016 το συνολικό δημοσιονομικό έλλειμμα διαμορφώνεται σε 1,1% του ΑΕΠ παρουσιάζοντας βελτίωση 6,4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2015 (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2017).

Σχεδιάγραμμα 4: Ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό στο ΑΕΠ (2008-2017)

Πηγή: ΙΝΕ ΓΣΣΕ, 2017

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

2.1 Εισαγωγή

Πριν αναλύσουμε την έννοια του εμπορίου, είναι καλό να δούμε τι είναι ένας οργανισμός και μια επιχείρηση. «Οργανισμός είναι ένα σύνολο οργανωμένων ατόμων που εργάζονται μαζί για την ολοκλήρωση ενός κοινού σκοπού. Οι οργανισμοί έχουν 3 κοινά χαρακτηριστικά: έχουν ένα ξεκάθαρο σκοπό που εκφράζεται σε ένα στόχο ή σε σύνολο στόχων, απαρτίζονται από ανθρώπους, έχουν ο καθένας ξεχωριστά δική του δομή και περιορίζουν τη συμπεριφορά των μελών του» (Σερδάρης, 2003).

Όταν οι οργανισμοί έχουν οικονομικό σκοπό ονομάζονται επιχειρήσεις.

Αρχικά, προκειμένου να γίνει κατανοητή η έννοια του όρου «επιχείρησης», θα πρέπει να προσδιορίσουμε ορισμένες προσπάθειες ερευνητών και συγγραφέων, που κατά καιρούς έχουν καταβάλει προσπάθεια σκοπεύοντας να ερμηνεύσουν την έννοια της «επιχείρησης» και να δώσουν έναν εννοιολογικό ορισμό που να την καλύπτει πλήρως, κάτι το οποίο δεν έχει κατορθωθεί έως και σήμερα.

Αυτό συμβαίνει για τον απλούστατο λόγο ότι η επιχείρηση ως όρος και ιδέα είναι από μόνη της πολύπλοκη. Γίνεται δε περισσότερο δύσκολη από το γεγονός ότι ο κάθε συγγραφέας και ερευνητής έχει το δικό του τρόπο προσδιορισμού του όρου. Για παράδειγμα, ορισμένοι την βλέπουν ως κοινωνικό οργανισμό, άλλοι ως οικονομικό οργανισμό κ.ο.κ. Η τελευταία άποψη είναι και αυτή που προτιμήθηκε περισσότερο για τον λόγο ότι υπάρχει κοινή παραδοχή όσων ασχολούνται με την επιχείρηση πως οι σκοποί που επιδιώκει είναι κατά κύριο λόγο οικονομικοί.

Σύμφωνα με την παραπάνω άποψη πως η επιχείρηση αποσκοπεί οικονομικό σκοπό προκύπτει ότι, επιχείρηση είναι μια οργανωμένη προσπάθεια ανθρώπων που έχει ως σκοπό, με την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών της, να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της κατά επαναλαμβανόμενο τρόπο.

- Η οργανωμένη προσπάθεια των μελών της: Τα άτομα μιας επιχείρησης ενώνονται μεταξύ τους και αποδέχονται την οργάνωση της επιχείρησης για τον κοινό επιδιωκόμενο σκοπό.
- Η ικανοποίηση των αναγκών των καταναλωτών: Με βάση του τμήματος της αγοράς που έχει επιλέξει να ικανοποιήσει η επιχείρηση τους προσφέρει προϊόντα και τους παρέχει υπηρεσίες με κέρδος.
- Μεγιστοποίηση των κερδών κατ' επανάληψη: Το κέρδος αποτελεί κριτήριο αποτελεσματικότητας της επιχείρησης και είναι αυτό με το οποίο θα κριθεί η επιτυχία ή αποτυχία αυτής. Επίσης πρέπει να είναι επαναλαμβανόμενο διότι η επανάληψη του κέρδους συνδέεται με την διάρκεια ζωής της επιχείρησης.

«Η επιχείρηση αποτελεί μια παραγωγική - οικονομική μονάδα, με την έννοια ότι συνδυάζει και αξιοποιεί τους συντελεστές παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο, γνώση, τεχνολογία κτλ.), προκειμένου να παράγει προϊόντα ή υπηρεσίες, με σκοπό τη διάθεση τους μέσω του μηχανισμού της αγοράς στους καταναλωτές. Αποτελεί, δηλαδή, την οργάνωση που παράγει πλούτο, με την έννοια των αγαθών με τα οποία

ικανοποιούνται ανθρώπινες ανάγκες. Ταυτόχρονα όμως συμμετέχει σε κάθε οικονομική δραστηριότητα, αφού, προκειμένου για παράδειγμα να παράγει, παίζει τους ρόλους του επενδυτή, του καταναλωτή, του αποταμιευτή, του δανειζόμενου, κ.λπ.» (Μπουραντάς, et al., 1999).

Η λειτουργία μιας επιχείρησης είναι πολύ επικίνδυνη. Στην πραγματικότητα, εκτιμάται ότι περίπου το 49% των επιχειρήσεων αποτυγχάνουν μέσα σε πέντε πρώτα χρόνια της ζωής τους και περίπου το 30% των επιχειρήσεων αποτυγχάνουν ακόμα και μέσα από τα δύο πρώτα χρόνια. Ορισμένες βιομηχανίες είναι ιδιαίτερα επικίνδυνες και έχουν ακόμη υψηλότερα ποσοστά αποτυχίας. Για παράδειγμα, περίπου το 61% των εστιατορίων αποτυγχάνουν στα τρία πρώτα έτη. Το ποσοστό της αποτυχίας για επιχειρήσεις που ασχολούνται με την τεχνολογία είναι τρεις φορές μεγαλύτερο σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις.

Αυτά τα στατιστικά στοιχεία μπορεί να μην είναι πολύ ενθαρρυντικά για τους νέους επιχειρηματίες. Αλλά η τύχη παίζει μόνο ένα μικρό ρόλο στην επιτυχία μιας επιχείρησης. Οι περισσότεροι αποτυγχάνουν λόγω έλλειψης κατεύθυνσης, λόγω κακού σχεδιασμού, λόγω κακής ηγεσίας κ.λπ.

Για να επιτύχει μία επιχείρηση πρέπει να έχει ένα καλό επιχειρηματικό μοντέλο. Ένα επιχειρηματικό μοντέλο είναι η μέθοδος με την οποία μια εταιρεία αναπτύσσει και δημιουργεί αξία για τους πελάτες της. Είναι ένα βασικό στοιχείο της στρατηγικής της εταιρείας. Ωστόσο, εάν το επιχειρηματικό μοντέλο δεν είναι σωστό ή έχει προβλήματα η επιχείρηση βρίσκεται σε κίνδυνο.

Ένα κακό επιχειρηματικό μοντέλο μπορεί να καταστρέψει μια καλή παρέα. Οι επιχειρήσεις πρέπει να κατανοήσουν σε βάθος τι θέλουν οι πελάτες τους, καθώς και τον τρόπο να παράγουν αποτελεσματικά και να παραδώσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους. Το κλειδί για την αποφυγή ενός κακού επιχειρηματικού μοντέλου είναι να επενδύσει χρόνο και χρήμα σε στερεά έρευνα και το σχεδιασμό.

Ορισμένα προβλήματα στο επιχειρηματικό μοντέλο μιας εταιρείας μπορεί να είναι (Smith):

- Κορεσμένη αγορά. Μερικές φορές, μια εταιρεία μπορεί να προσπαθήσει να φθάσει τους πελάτες που δεν χρειάζονται περισσότερα από ένα συγκεκριμένο προϊόν. Όταν οι πελάτες είναι

ικανοποιημένοι με ό, τι έχουν, δεν έχουν κανένα κίνητρο να αγοράζουν περισσότερο, και η αγορά θεωρείται κορεσμένη.

- Μεγάλος ανταγωνισμός. Όσο πιο ανταγωνιστική είναι η αγορά, τόσο πιο πολύ πρέπει να προσπαθήσει η εταιρία για να κερδίσει μερίδιο της αγοράς.
- Φραγμούς εισόδου. Σε ορισμένους κλάδους η είσοδος νέων εταιριών είναι πολύ δύσκολη είτε γιατί απαιτούνται πολύ μεγάλα κεφάλαια για να εισέλθει κανείς, είτε γιατί υπάρχουν νομικές διαδικασίες είτε για οποιονδήποτε άλλο λόγο.
- Κακή ιδέα. Πολλοί επιχειρηματίες πιστεύουν ότι έχουν την επόμενη μεγάλη ιδέα και ότι το προϊόν τους θα έχει επιτυχία χωρίς να προσπαθήσουν να κατανοήσουν την αγορά στόχο
- Δύσκολο να εφαρμοστεί. Ορισμένες επιχειρήσεις μπορεί να είναι πάρα πολύ αισιόδοξες για να μπορούν να συνειδητοποιήσουν πόσο σύνθετο είναι το προϊόν τους ή πόσο δύσκολο θα είναι να σχεδιαστεί.
- Ξεπερασμένη τεχνολογία. Οι επιχειρήσεις πρέπει επίσης να κατανοήσουν τη σημασία της τεχνολογίας για την επιχείρησή τους.

Πριν ξεκινήσει μία επιχείρηση πρέπει να απαντηθούν κάποιες ερωτήσεις (Dorsey, 2000):

- Ποιοι είναι οι πελάτες: Μια επιχείρηση πρέπει να προσδιορίσει όλους τους πιθανούς αγοραστές της για ένα προϊόν ή μια υπηρεσία. Θα πρέπει να αναλύσει περαιτέρω τους πελάτες της ανάλογα με τα δημογραφικά τους στοιχεία και να προσδιορίσει πόσο μεγάλη είναι η αγορά για κάθε ομάδα.
- Πώς λειτουργεί ο ανταγωνισμός στον κλάδο: Μια επιχείρηση πρέπει να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο ανταγωνισμός στον κλάδο και να επιλέξει την στρατηγική που θα εφαρμόσει.

- Ποια ομάδα θα πρέπει να στοχεύουν: Μια επιχείρηση θα πρέπει να επιλέξει μια αγορά που είναι σημαντική, αλλά όχι με υπερβολικό ανταγωνισμό.
- Τι νόμους και κανονισμούς θα πρέπει να ακολουθήσει: Οι επιχειρήσεις υπόκεινται σε νόμους καθώς και σε κανονισμούς που ορίζονται από και για τις αντίστοιχες βιομηχανίες τους.

2.2 Έννοια και χαρακτηριστικά του εμπορίου

Το εμπόριο είναι η διαδικασία κατά την οποία διενεργούνται συναλλαγές, αγορές και πωλήσεις με κύριο σκοπό την επιδίωξη κέρδους. Το εμπόριο μπορεί να οριστεί και αλλιώς ως η μεταπώληση αγαθών και υπηρεσιών με ή χωρίς επεξεργασία με κύριο σκοπό την επιδίωξη κέρδους. Το εμπόριο είναι ένας κλάδος της επιχείρησης, ο οποίος αφορά την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών. Περιλαμβάνει όλες αυτές τις δραστηριότητες, οι οποίες διευκολύνουν άμεσα ή έμμεσα την ανταλλαγή αυτή. Το εμπόριο αποτελεί μία δραστηριότητα, η οποία μπορεί να ασκηθεί είτε από νομικά είτε από φυσικά πρόσωπα. Το εμπόριο αναπτύχθηκε μαζί με την γεωργία όταν οι άνθρωποι άρχισαν να οργανώνονται σε οικογένειες. Απαραίτητη προϋπόθεση για να αναπτυχθεί το εμπόριο είναι η ύπαρξη αγοράς έτσι ώστε να υπάρξει ζήτηση και προσφορά αγαθών (Wamicha, 2014).

Το εμπόριο μπορεί να οριστεί ως η αποτελεσματική διαδικασία ανταλλαγής προϊόντων ή υπηρεσιών χρησιμοποιώντας κάποια νομισματική πτυχή καθώς και η υλικοτεχνική διαδικασία μετατροπής των πρώτων υλών σε χρήσιμα προϊόντα ή υπηρεσίες. Το εμπόριο με την ορθή έννοια λέγεται ότι συμβαίνει εάν η κλίμακα αυτής της ανταλλαγής είναι αρκετά μεγάλη ώστε να περιλαμβάνει την εφοδιαστική και τη μεταφορά αυτών των προϊόντων ή υπηρεσιών σε διάφορα όρια.

Η διαδικασία της ανταλλαγής στο πλαίσιο του εμπορίου είναι η διαδικασία αγοράς και πώλησης αγαθών και υπηρεσιών μέσω της χρήσης κάποιου μέσου ανταλλαγής. Από την άποψη αυτή, αν ορίσουμε μια άλλη μορφή εμπορίου, το εμπόριο ανταλλαγής ή τις συναλλαγές ανταλλαγής. Πρόκειται για συναλλαγές όπου, αντί να χρησιμοποιούν τα χρήματα ως μέσο ανταλλαγής, ο αγοραστής και ο πωλητής

χρησιμοποιούν ένα μέσο χωρίς μετρητά. Οι συμφωνίες ανταλλαγής πρέπει να συμφωνηθούν από τα δύο μέρη για να είναι επιτυχείς.

Η βιομηχανία στο πλαίσιο του εμπορίου είναι οποιαδήποτε δραστηριότητα οικονομικής φύσης που περιλαμβάνει τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις μεταποιούν τις πρώτες ύλες σε τελικά χρησιμοποιήσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Επομένως, η ανταλλαγή και η βιομηχανία αποτελούν υποσύνολα του εμπορίου.

Το εμπόριο ανήκει στον τριτογενή τομέα, δηλαδή στις υπηρεσίες, όμως πουλάει αγαθά που ανήκουν είτε στην πρωτογενή (αγροτικά προϊόντα) είτε στην δευτερογενή παραγωγή (βιομηχανικά προϊόντα). Οι εμπορικές επιχειρήσεις διακρίνονται στις λιανικές, δηλαδή σε αυτές που απευθύνονται σε καταναλωτές και στις χονδρικές, δηλαδή σε αυτές που απευθύνονται σε άλλες επιχειρήσεις.

Η σημασία του εμπορίου φαίνεται στα παρακάτω χαρακτηριστικά του (Akrani, 2011):

Το εμπόριο προσπαθεί να ικανοποιήσει τις αυξανόμενες ανθρώπινες επιθυμίες. Οι ανθρώπινες επιθυμίες δεν τελειώνουν ποτέ αλλά μπορούν να ταξινομηθούν ως «Βασικές επιθυμίες» και «Δευτερεύουσες επιθυμίες». Το εμπόριο έχει καταστήσει δυνατή τη διανομή και την κυκλοφορία των εμπορευμάτων από το ένα μέρος του κόσμου στο άλλο. Σήμερα μπορούμε να αγοράσουμε οτιδήποτε παράγεται οπουδήποτε στον κόσμο. Αυτό με τη σειρά του επέτρεψε στον άνθρωπο να ικανοποιήσει τις αναρίθμητες ανάγκες του και έτσι να προωθήσει την κοινωνική ευημερία.

Το εμπόριο συμβάλλει στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου. Το βιοτικό επίπεδο αναφέρεται στην ποιότητα ζωής που απολαμβάνουν τα μέλη μιας κοινωνίας. Όταν ο άνθρωπος καταναλώνει περισσότερα προϊόντα, το βιοτικό του επίπεδο βελτιώνεται. Για να καταναλώσει μια ποικιλία αγαθών πρέπει να είναι σε θέση να τα εξασφαλίσει πρώτα. Το εμπόριο μας βοηθά να πάρουμε αυτό που θέλουμε τη σωστή στιγμή, στο σωστό μέρος και στη σωστή τιμή και έτσι βοηθά στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου μας.

Το εμπόριο συνδέει τους παραγωγούς και τους καταναλωτές. Η παραγωγή προορίζεται για τελική κατανάλωση. Το εμπόριο καθιστά δυνατή τη σύνδεση των παραγωγών και των καταναλωτών μέσω των εμπορών λιανικής πώλησης και των χονδρεμπόρων. Οι καταναλωτές λαμβάνουν πληροφορίες για διάφορα αγαθά μέσω των διαφημίσεων και των πωλήσεων. Οι κατασκευαστές ενημερώνονται τακτικά για τις προτιμήσεις και τις ανάγκες των καταναλωτών μέσω της έρευνας αγοράς. Έτσι, το

εμπόριο δημιουργεί επαφή μεταξύ των κέντρων παραγωγής και κατανάλωσης και τις συνδέει (Akraní, 2011).

Το εμπόριο δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης. Η ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας επιφέρει την ανάπτυξη εμπορικών οργανισμών, όπως οι τραπεζικές υπηρεσίες, οι μεταφορές, η αποθήκευση, η διαφήμιση κ.λπ. Οι οργανισμοί αυτοί χρειάζονται τους ανθρώπους προκειμένου να λειτουργούν. Η αύξηση της παραγωγής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης. Έτσι, η ανάπτυξη του εμπορίου δημιουργεί όλο και περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης για εκατομμύρια ανθρώπους σε μια χώρα.

Το εμπόριο αυξάνει το εθνικό εισόδημα και τον πλούτο. Όταν αυξάνεται η παραγωγή αυξάνεται επίσης και το εθνικό εισόδημα. Σε μια ανεπτυγμένη χώρα, οι μεταποιητικές βιομηχανίες και το εμπόριο μαζί αντιπροσωπεύουν το 80% περίπου του συνολικού εθνικού εισοδήματος. Βοηθά επίσης στην απόκτηση συναλλάγματος μέσω των εξαγωγών και των δασμών που επιβάλλονται στις εισαγωγές. Έτσι, το εμπόριο αυξάνει το εθνικό εισόδημα και τον πλούτο ενός έθνους.

Το εμπόριο συμβάλλει στην επέκταση των ενισχύσεων της ανταλλαγής. Με την ανάπτυξη του εμπορίου υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη επέκτασης και εκσυγχρονισμού των ενισχύσεων στο εμπόριο. Οι ενισχύσεις στο εμπόριο είναι η τραπεζική, η επικοινωνία, η διαφήμιση, η δημοσιότητα, οι μεταφορές, οι ασφαλίσεις κ.λπ., οι οποίες διευρύνθηκαν και εκσυγχρονίστηκαν για την ομαλή διεξαγωγή του εμπορίου.

Το εμπόριο συμβάλλει στην ανάπτυξη της βιομηχανικής ανάπτυξης. Το εμπόριο φροντίζει για την ομαλή διανομή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται από τον κλάδο. Χωρίς το εμπόριο, η βιομηχανία θα δυσκολευτεί να διατηρήσει τον ρυθμό παραγωγής. Βοηθά στην αύξηση της ζήτησης για αγαθά αφενός και αφετέρου βοηθά τις βιομηχανίες να αποκτήσουν τις αναγκαίες πρώτες ύλες και άλλες υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, το εμπόριο βοηθά στην επίτευξη καλύτερου καταμερισμού της εργασίας και της βιομηχανικής προόδου.

Το εμπόριο ενθαρρύνει το διεθνές εμπόριο. Μέσα από το εμπόριο μπορούμε να εξασφαλίσουμε μια δίκαιη και ισότιμη διανομή αγαθών σε όλο τον κόσμο. Με τη βοήθεια της ανάπτυξης των μεταφορών και της επικοινωνίας, οι χώρες μπορούν να ανταλλάξουν τα πλεονάζοντα εμπορεύματα και να κερδίσουν ξένα κεφάλαια, τα οποία είναι πολύ χρήσιμα για την εισαγωγή μηχανημάτων και εξελιγμένων

τεχνολογιών. Έτσι, το εμπόριο εξασφαλίζει την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Το εμπόριο ωφελεί τις ανεπτυγμένες χώρες. Οι υπανάπτυκτες χώρες μπορούν να εισάγουν εξειδικευμένη εργατική και τεχνική τεχνογνωσία από τις ανεπτυγμένες χώρες. Ενώ οι χώρες που βρίσκονται σε εξέλιξη μπορούν να εισάγουν πρώτες ύλες από υπανάπτυκτες χώρες. Αυτό βοηθά στον καθορισμό των σπόρων της εκβιομηχάνισης στις υπανάπτυκτες χώρες.

Τέλος, το εμπόριο βοηθάει σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης όπως πλημμύρες, σεισμούς και πολέμους, το εμπόριο βοηθά στην επίτευξη των βασικών απαιτήσεων όπως τα τρόφιμα, τα φάρμακα και τα μέτρα ανακούφισης στις πληγείσες περιοχές (Akranı, 2011).

2.3 Εμπορικός κλάδος

Το εμπόριο είναι ένας κλάδος που αφορά όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα με το που ζούμε ή το επάγγελμά μας. Χωρίς εμπόριο, ο τρόπος που ζούμε θα ήταν εξαιρετικά περιορισμένος, από τον καφέ μας, τα ρούχα μας, το αυτοκίνητό μας ή τους υπολογιστές μέχρι τις διακοπές μας σε άλλες χώρες.

Σύμφωνα με τη θεωρία του διεθνούς εμπορίου οι οικονομίες εξάγουν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες στα οποία έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα, δηλαδή αυτά που μπορούν να παράγουν φθηνότερα σε σχέση με άλλες οικονομίες. Μια οικονομία ανταλλάσσεται με μια άλλη ή άλλες οικονομίες με στόχο να αποκτήσει αγαθά και υπηρεσίες, είτε γιατί δεν είναι σε θέση από μόνη της να παράγει τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που χρειάζονται οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις αυτής της οικονομίας είτε γιατί μπορεί να παράγει αυτά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες αλλά με υψηλό κόστος.

Λόγω της παγκοσμιοποίησης όλο και περισσότερες χώρες, πλούσιες και φτωχές, εμπλέκονται στην παγκόσμια οικονομία με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο μεταξύ τους ανταγωνισμός. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίχθηκε με την παγκοσμιοποίηση, επιδιώκοντας το στόχο της διασφάλισης της αρμονικής ανάπτυξης του παγκόσμιου εμπορίου και προάγοντας τον δίκαιο και βιώσιμο χαρακτήρα του. Ενθαρρύνει ενεργά το άνοιγμα των αγορών και την ανάπτυξη των ανταλλαγών στο πολυμερές πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Συγχρόνως,

στηρίζει τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιφέρειες στο πλαίσιο των διμερών της σχέσεων με σκοπό να τις εντάξει στο παγκόσμιο εμπόριο μέσω προτιμησιακών μέτρων (Euroora, 2017).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος στον κόσμο, δεδομένου ότι πραγματοποιεί το 20% των παγκόσμιων εισαγωγών και εξαγωγών. Το ελεύθερο εμπόριο μεταξύ των μελών της, περιλαμβάνεται στις ιδρυτικές αρχές της Ε.Ε., η οποία δεσμεύεται να ελευθερώσει το παγκόσμιο εμπόριο προς όφελος των φτωχών αλλά και των πλουσίων χωρών (Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή), 2016).

Η κοινή εμπορική πολιτική αποτελεί βασικό στήριγμα των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στηρίζεται σε ένα σύνολο ενιαίων κανόνων με βάση την τελωνειακή ένωση και το κοινό δασμολόγιο και διέπει τις εμπορικές σχέσεις των κρατών μελών με τις τρίτες χώρες. Τα μέσα εμπορικής άμυνας και πρόσβασης στις αγορές αποβλέπουν ιδιαίτερα στην προστασία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έναντι των φραγμών στο εμπόριο.

Η ανάπτυξη του εμπορίου, με σωστή διαχείριση, δημιουργεί επίσης ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης. Κινητήριο μοχλός είναι η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Ε.Ε. και η καθιέρωση διεθνώς αποδεκτών κανόνων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία από τις σημαντικότερες εμπορικές περιοχές στον κόσμο και διαδραμάτιζε ανέκαθεν σπουδαίο ρόλο στις δομές που είναι υπεύθυνες για τη διευκόλυνση του παγκόσμιου εμπορίου: τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), και στη συνέχεια τον ΠΟΕ. Οι τρέχοντες στόχοι της εν προκειμένω είναι οι εξής (Euroora, 2017):

- η ελευθέρωση του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών και των επενδύσεων προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη του εμπορίου και, κατά συνέπεια, η οικονομική ευημερία

- η προάσπιση των ευρωπαϊκών συμφερόντων, ιδίως σε ορισμένους τομείς της βιομηχανίας, της γεωργίας, των δημοσίων υπηρεσιών και του πολιτισμού

- η παροχή ενός πλαισίου για αυτήν την ελευθέρωση μέσω κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία των εργαζομένων και τη διασφάλιση ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες θα λάβουν δίκαιο μερίδιο.

Μια οικονομία είναι δυνατόν να αποκτά από άλλες ή και να προσφέρει σε άλλες οικονομίες αγαθά και υπηρεσίες, εργασία (ξένους εργαζόμενους) και κεφάλαιο (είτε ως άμεση ξένη επένδυση δηλαδή με μορφή φυσικού κεφαλαίου π.χ.

μηχανήματα, είτε σε μορφή χρηματοδοτικού κεφαλαίου π.χ. επενδύσεις χαρτοφυλακίου) (Απέργης, 2005).

2.4 Εμπορικές συναλλαγές

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή- ΕΛΣΤΑΤ, 37.455 ελληνικές επιχειρήσεις πραγματοποίησαν εισαγωγές ή εξαγωγές ή και τα δύο είδη συναλλαγών το 2015. Από αυτές τις επιχειρήσεις, οι 22.854 διενήργησαν εμπορικές συναλλαγές με χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι 25.133 επιχειρήσεις διενήργησαν εμπορικές συναλλαγές με τρίτες χώρες. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αυτές είχαν συνολική αξία 67.237 εκατομμύρια ευρώ, από τις οποίες τα 35.684,4 εκατομμύρια ευρώ ήταν ανάμεσα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα 31.552,6 εκατομμύρια ευρώ ήταν με τρίτες χώρες (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Λίγο πάνω από τις μισές συναλλαγές (το 55%) που πραγματοποιήθηκαν αφορούν επιχειρήσεις των τομέων Μεταποίησης, Παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού, Παροχής νερού, επεξεργασίας λυμάτων, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριοτήτων εξυγίανσης και Ορυχείων και λατομείων. Το 35,4% των συναλλαγών αυτών αφορούσαν επιχειρήσεις του τομέα Χονδρικού και λιανικού εμπορίου, επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών και το 9,6% αφορούσαν επιχειρήσεις των τομέων Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας, Κατασκευών και Λοιπών υπηρεσιών (πλην Χονδρικού και λιανικού εμπορίου κλπ.) (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Πίνακας 2: Διεθνές εμπόριο αγαθών, 2015

			Σύνολο	
			Αριθμός επιχειρήσεων	Αξία συναλλαγών σε €
Εισαγωγείς και Εξαγωγείς ⁽¹⁾	Εισαγωγείς και Εξαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	37.455	67.236.993.361
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	22.854	35.684.352.741
		Με Τρίτες Χώρες	25.133	31.552.640.620
Εισαγωγείς	Εισαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	31.590	41.957.208.913
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	20.209	22.063.560.315
		Με Τρίτες Χώρες	19.077	19.893.648.598
Μόνο Εισαγωγείς	Εισαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	19.723	5.225.450.175
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	10.621	3.508.066.606
		Με Τρίτες Χώρες	11.349	1.717.383.569
Εισαγωγείς και Εξαγωγείς ⁽¹⁾	Εισαγωγείς και Εξαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	11.867	36.731.758.738
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	9.588	18.555.483.709
		Με Τρίτες Χώρες	7.728	18.176.265.029
Εξαγωγείς	Εξαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	17.732	25.279.784.448
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	11.134	13.620.792.426
		Με Τρίτες Χώρες	11.725	11.658.992.022
Μόνο Εξαγωγείς	Εξαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	5.865	2.182.246.974
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	1.947	1.485.275.581
		Με Τρίτες Χώρες	4.499	696.971.393
Εισαγωγείς και Εξαγωγείς ⁽¹⁾	Εισαγωγείς και Εξαγωγείς	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾	11.867	23.097.537.474
		εκ των οποίων:		
		Με χώρες της ΕΕ	9.187	12.135.516.845
		Με Τρίτες Χώρες	7.226	10.962.020.629

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

Πίνακας 3: Διεθνές εμπόριο αγαθών, κατά τύπο επιχείρησης και τομέα οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης, 2015

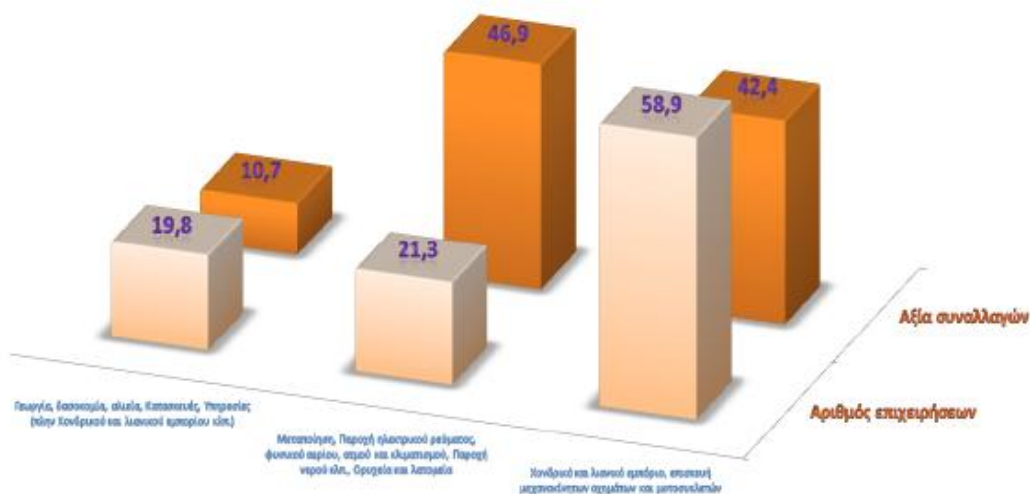
		Γεωργία, δασοκομία, αλιεία, Κατασκευές, Υπηρεσίες (πλην Χονδρικού και λιανικού εμπορίου κλπ.)	Μεταποίηση, Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού, Παροχή νερού κλπ., Ορυχεία και λατομεία		Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών			
			Αριθμός επιχειρήσεων	Αξία συναλλαγών σε €	Αριθμός επιχειρήσεων	Αξία συναλλαγών σε €	Αριθμός επιχειρήσεων	Αξία συναλλαγών σε €
Εισαγωγές και Εξαγωγές ⁽¹⁾	Εισαγωγές και Εξαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	7.641	6.442.068.077	8.784	37.010.149.860	21.030	23.784.775.424
		Με χώρες της ΕΕ	3.861	3.274.304.419	5.463	15.356.710.113	13.530	17.053.338.209
		Με Τρίτες Χώρες	5.260	3.167.763.658	6.565	21.653.439.747	13.308	6.731.437.215
Εισαγωγές	Εισαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	6.246	4.486.747.897	6.741	19.673.244.639	18.603	17.797.216.377
		Με χώρες της ΕΕ	3.211	2.233.481.069	4.679	7.035.730.875	12.319	12.794.348.371
		Με Τρίτες Χώρες	3.935	2.253.266.828	4.352	12.637.513.764	10.790	5.002.868.006
Μόνο Εισαγωγές	Εισαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	4.462	672.546.968	2.919	554.450.976	12.342	3.998.452.231
		Με χώρες της ΕΕ	2.138	532.822.907	1.520	414.342.858	6.963	2.560.900.841
		Με Τρίτες Χώρες	2.678	139.724.061	1.727	140.108.118	6.944	1.437.551.390
Εισαγωγές και Εξαγωγές ⁽¹⁾	Εισαγωγές και Εξαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	1.784	3.814.200.929	3.822	19.118.793.663	6.261	13.798.764.146
		Με χώρες της ΕΕ	1.073	1.700.658.162	3.159	6.821.388.017	5.356	10.233.447.530
		Με Τρίτες Χώρες	1.257	2.113.542.767	2.825	12.497.405.646	3.846	3.565.318.616
Εξαγωγές	Εξαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	3.179	1.956.320.180	5.865	17.336.905.221	8.688	5.987.559.047
		Με χώρες της ΕΕ	1.540	1.040.823.350	3.645	8.320.979.238	5.949	4.258.989.638
		Με Τρίτες Χώρες	2.340	914.496.830	4.412	9.015.925.983	4.973	1.728.569.209
Μόνο Εξαγωγές	Εξαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	1.395	292.067.231	2.043	339.900.729	2.427	1.550.279.014
		Με χώρες της ΕΕ	370	140.038.570	637	188.621.147	940	1.156.615.864
		Με Τρίτες Χώρες	1.134	152.028.661	1.808	151.279.582	1.757	393.663.150
Εισαγωγές και Εξαγωγές ⁽¹⁾	Εισαγωγές και Εξαγωγές	Συναλλαγές με όλες τις χώρες ⁽²⁾ <i>εκ των οποίων:</i>	1.784	1.663.252.949	3.822	16.997.004.492	6.261	4.437.280.033
		Με χώρες της ΕΕ	1.170	900.784.760	3.008	8.132.358.091	5.009	3.102.373.974
		Με Τρίτες Χώρες	1.206	762.468.169	2.804	8.864.646.401	3.216	1.334.906.059

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

Αν αναλύσουμε περισσότερο τις εισαγωγές, από το σύνολό των 31.590 επιχειρήσεων, που πραγματοποίησαν συνολικές εισαγωγές αξίας 41.957,2 εκατομμύρια ευρώ, οι 6.741 επιχειρήσεις (21,3%) που πραγματοποίησαν εισαγωγές 19.673,2 εκατομμύριων ευρώ (46,9%) πραγματοποιήθηκαν από επιχειρήσεις στον τομέα της μεταποίησης, Παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού, Παροχής νερού, επεξεργασίας λυμάτων, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριοτήτων εξυγίανσης και Ορυχείων και λατομείων, οι 6.246 επιχειρήσεις (19,8%) που πραγματοποίησαν εισαγωγές 4.486,7 εκατομμύριων ευρώ (10,7%)

πραγματοποιήθηκαν από επιχειρήσεις στον τομέα της Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας, Κατασκευών και Λοιπών υπηρεσιών πλην Χονδρικού και λιανικού εμπορίου και οι 18.603 επιχειρήσεις (58,9%) που πραγματοποίησαν εισαγωγές 17.797,2 εκατομμύριων ευρώ (42,4%) πραγματοποιήθηκαν από επιχειρήσεις στον τομέα του Χονδρικού και λιανικού εμπορίου, επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Σχεδιάγραμμα 5: Εισαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και

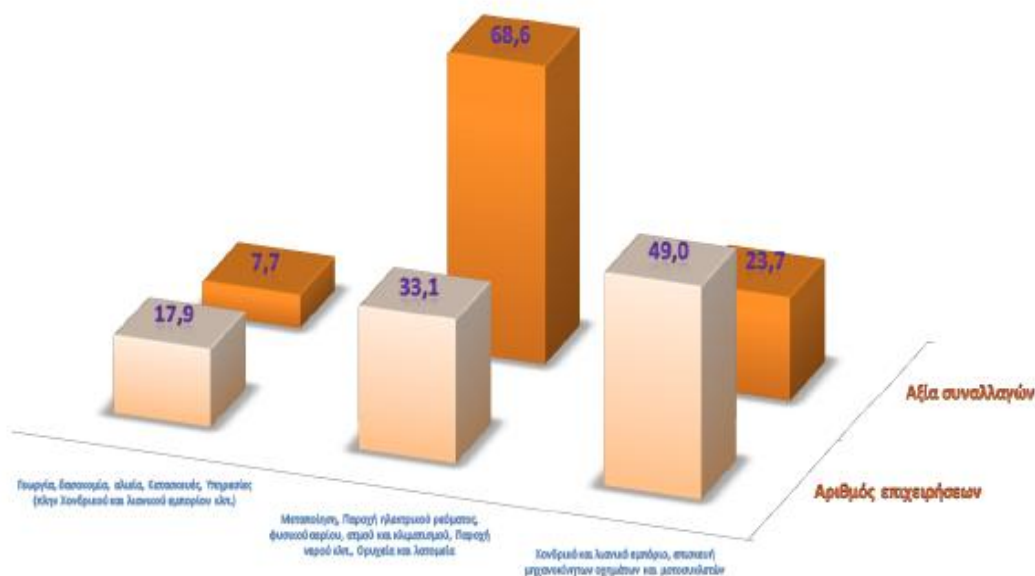
αξίας συναλλαγών, κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

Αν αναλύσουμε περισσότερο τις εξαγωγές, από το σύνολο των 17.732 επιχειρήσεων, που πραγματοποίησαν συνολικές εξαγωγές αξίας 25.279,8 εκατομμύρια ευρώ, οι 5.865 επιχειρήσεις (33,1%) που πραγματοποίησαν εξαγωγές 17.336,9 εκατομμύριων ευρώ (68,6%) πραγματοποιήθηκαν από επιχειρήσεις στον τομέα της μεταποίησης, Παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού, Παροχής νερού, επεξεργασίας λυμάτων, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριοτήτων εξυγίανσης και Ορυχείων και λατομείων, οι 3.179 επιχειρήσεις

(17,9%) που πραγματοποίησαν εξαγωγές 1.955,3 εκατομμύριων ευρώ (7,7%) πραγματοποιήθηκαν από επιχειρήσεις στον τομέα της Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας, Κατασκευών και Λοιπών υπηρεσιών πλην Χονδρικού και λιανικού εμπορίου και οι 8.688 επιχειρήσεις (49,0%) που πραγματοποίησαν εξαγωγές 5.987,6 εκατομμύριων ευρώ (23,7%) πραγματοποιήθηκαν από επιχειρήσεις στον τομέα του Χονδρικού και λιανικού εμπορίου, επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Σχεδιάγραμμα 6: Εξαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

Συνεχίζοντας περισσότερο την ανάλυση των εισαγωγών και των εξαγωγών των ελληνικών επιχειρήσεων, θα δούμε από ποιες επιχειρήσεις έγιναν οι περισσότερες εισαγωγές και εξαγωγές σε σχέση με τον αριθμό των απασχολούμενων. Οι μικρές επιχειρήσεις που έχουν λιγότερους από 50 απασχολούμενους, αποτελούν το 87,5% των εισαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν εισαγωγές αξίας 13.302,9 εκατομμύρια ευρώ (31,7% των συνολικών εισαγωγών). Οι μεσαίες επιχειρήσεις με 50

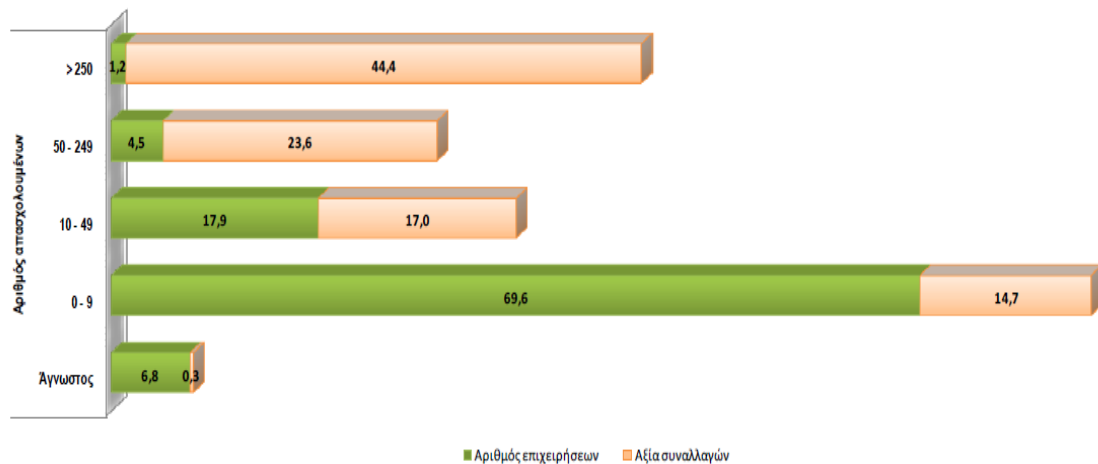
μέχρι 249 απασχολούμενους, αποτελούν το 4,5% των εισαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν εισαγωγές αξίας 9.892,0 εκατομμύρια ευρώ (23,6% των συνολικών εισαγωγών). Και οι μεγάλες επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 250 απασχολούμενους, αποτελούν το 1,2% των εισαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν εισαγωγές αξίας 18.636,0 εκατομμύρια ευρώ (44,4% των συνολικών εισαγωγών) (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Πίνακας 4:Εισαγωγές: Αριθμός επιχειρήσεων και αξία συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων και κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015

Τάξη μεγέθους επιχείρησης (αριθμός απασχολούμενων)	Σύνολο				Γεωργία, Δασοκομία, αλιεία, Κατασκευές, Υπηρεσίες (πλην Χονδρικού και λιανικού εμπορίου κλπ.)				Μεταποίηση, Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, ψαρκού αερίου, ατμού και κλιματισμού, Παροχή νερού κλπ., Ορυχεία και λατομεία				Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, εμποική μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών			
	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστιαία συμμετοχή (%)
0 - 9	21.997	69,6	6.167.288.798	14,7	3.786	60,6	607.256.041	13,5	3.833	56,9	804.373.879	4,1	14.378	77,3	4.755.658.878	26,7
10 - 49	5.644	17,9	7.135.578.792	17,0	1.279	20,5	1.100.081.020	24,5	1.953	29,0	1.769.976.790	9,0	2.412	13,0	4.265.520.982	24,0
50 - 249	1.412	4,5	9.892.020.450	23,6	447	7,2	1.734.696.610	38,7	535	7,9	2.898.317.501	14,7	430	2,3	5.259.006.339	29,5
> 250	393	1,2	18.635.956.974	44,4	176	2,8	1.006.854.952	22,4	128	1,9	14.193.271.439	72,1	89	0,5	3.435.830.583	19,3
Άγνωστος	2.144	6,8	126.363.899	0,3	558	8,9	37.859.274	0,8	292	4,3	7.305.030	0,0	1.294	7,0	81.199.595	0,5
Σύνολο	31.590	100,0	41.957.208.913	100,0	6.246	100,0	4.486.747.897	100,0	6.741	100,0	19.673.244.639	100,0	18.603	100,0	17.797.216.377	100,0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

Σχεδιάγραμμα 7: Εισαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων, 2015

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

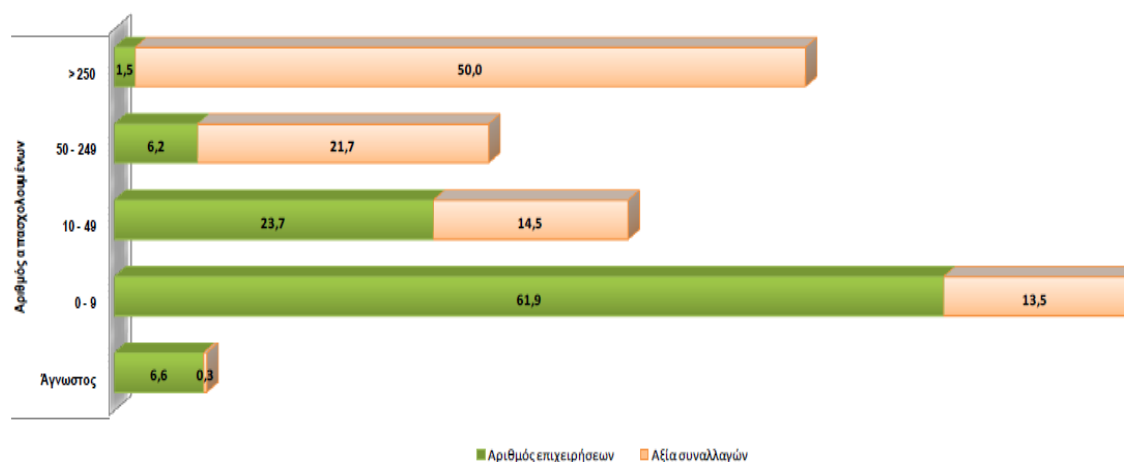
Όσον αφορά τις εξαγωγές, οι μικρές επιχειρήσεις που έχουν λιγότερους από 50 απασχολούμενους, αποτελούν το 85,6% των εξαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν εξαγωγές αξίας 7.096,0 εκατομμύρια ευρώ (28% των συνολικών εξαγωγών). Οι μεσαίες επιχειρήσεις με 50 μέχρι 249 απασχολούμενους, αποτελούν το 6,2% των εξαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν εξαγωγές αξίας 5.479,6 εκατομμύρια ευρώ (21,7% των συνολικών εξαγωγών). Και οι μεγάλες επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 250 απασχολούμενους, αποτελούν το 1,5% των εξαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν εισαγωγές αξίας 12.640,7 εκατομμύρια ευρώ (50,0% των συνολικών εξαγωγών) (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Πίνακας 5: Εξαγωγές: Αριθμός επιχειρήσεων και αξία συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων και κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2015

Τάξη μεγέθους επιχείρησης (αριθμός αποσολοιμμένων)	Σύνολο				Γεωργία, δασοκομία, αλιεία, Κατασκευές, Υπηρεσίες (πλην Χονδρικού και λιανικού εμπορίου κλπ.)				Μεταποίηση, Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού, Παροχή νερού κλπ., Ορυχεία και λατομεία				Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών			
	Αριθμός επιχειρή- σεων	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αριθμός επιχειρή- σεων	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αριθμός επιχειρή- σεων	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αριθμός επιχειρή- σεων	Ποσοστία συμμετοχή (%)	Αξία συναλλαγών σε €	Ποσοστία συμμετοχή (%)
0 - 9	10.971	61,9	3.418.167.859	13,5	1.745	54,9	431.771.415	22,9	3.124	53,3	846.724.667	4,9	6.102	70,2	2.139.671.777	35,7
10 - 49	4.211	23,7	3.677.827.993	14,5	741	23,3	486.607.144	25,8	1.824	31,1	1.810.843.378	10,4	1.646	18,9	1.380.377.471	23,1
50 - 249	1.099	6,2	5.479.584.158	21,7	228	7,2	405.580.289	21,5	496	8,5	3.428.483.325	19,8	375	4,3	1.645.520.544	27,5
> 250	273	1,5	12.640.687.494	50,0	77	2,4	597.354.599	31,6	121	2,1	11.242.300.425	64,8	75	0,9	801.032.470	13,4
Άγνωστος	1.178	6,6	63.516.944	0,3	388	12,2	34.006.733	1,8	300	5,1	8.553.426	0,0	490	5,6	20.956.785	0,4
Σύνολο	17.732	100,0	25.279.784.448	100,0	3.179	100,0	1.955.320.180	103,6	5.865	100,0	17.336.905.221	100,0	8.688	100,0	5.987.559.047	100,0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

Σχεδιάγραμμα 8: Εξαγωγές: Ποσοστιαία κατανομή αριθμού επιχειρήσεων και αξίας συναλλαγών, κατά τάξη μεγέθους επιχείρησης βάσει του αριθμού απασχολούμενων, 2015

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2015

2.5 Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου-ΠΟΕ (World Trade Organization- WTO)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου εδρεύει στη Γενεύη της Ελβετίας και έχει στόχο την προώθηση της ελευθέρωσης του εμπορίου, την προώθηση της ανάπτυξης και της οικονομικής ανάπτυξης. Μερικές φορές ο ΠΟΕ περιγράφεται ως διεθνής οργανισμός που διέπει το διεθνές εμπόριο. Ωστόσο, αυτή η περιγραφή μπορεί να είναι λίγο παραπλανητική. Ο ΠΟΕ δεν θεσπίζει εμπορικούς κανόνες, αυτό το κάνουν οι κυβερνήσεις. Υπό αυτή την έννοια, ο ΠΟΕ δεν κυβερνά κανέναν αλλά αποτελεί έναν σύλλογο των κρατών μελών. Ο σκοπός του συλλόγου αυτού είναι να παρακολουθεί την κατάσταση κάθε χώρας όσον αφορά τις εμπορικές συμφωνίες που έχουν συναφθεί στο Γύρο της Ουρουγουάης. Οι συμφωνίες αυτές περιλαμβάνουν χιλιάδες υποσχέσεις για κάθε χώρα, οι οποίες σκοπεύουν να μειώσουν τα εμπόδια που υπάρχουν στο εμπόριο.

Εκτός από την παρακολούθηση των εμπορικών πολιτικών κάθε χώρας-μέλους, που εκπληρώνει ο ΠΟΕ διεξάγοντας περιοδικά την επανεξέταση των

εμπορικών πολιτικών των χωρών μελών, δημιουργήθηκε επίσης η λέσχη του ΠΟΕ για την αντιμετώπιση των διαφορών. Οι διαφορές αντιμετωπίζονται από το Σώμα Διακανονισμού των Διαφορών Dispute Settlement Body (DSB). Το DSB λειτουργεί σαν επιτροπή που συνεδριάζει για να συζητήσουν τακτικά τα θέματα που ενδέχεται να έχουν οι χώρες όσον αφορά το εμπόριο μεταξύ τους. Το DSB αποτελείται από έναν εκπρόσωπο από κάθε χώρα μέλος. Όταν συναντώνται, οι χώρες έχουν το δικαίωμα να αντιταχθούν στις εμπορικές πολιτικές κάποιας άλλης χώρας.

Όταν ολοκληρώθηκε ο Γύρος της Ουρουγουάης, κάθε χώρα μέλος επέστρεψε στο δικό της νομοθετικό σώμα και άλλαξε τις εμπορικές της πολιτικές και κανόνες για να συμμορφωθεί με τις νέες δεσμεύσεις της. Κάποιες φορές αθέλητα και κάποιες άλλες εσκεμμένα, ορισμένες χώρες δεν υλοποιούν πλήρως τις δεσμεύσεις τους ή μερικές φορές μια χώρα πιστεύει ότι έχει εκπληρώσει τη δέσμευσή της, αλλά ο εμπορικός της εταίρος έχει αντίθετη άποψη. Στις περιπτώσεις αυτές δημιουργείται μία διαφορά και για να επιλυθεί πρέπει να γίνουν κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες.

Αρχικά, το DSB ζητά πρώτα από τους αρμόδιους κυβερνητικούς εκπροσώπους της καταγγέλλοντος χώρας και της εναγόμενης χώρας να συναντηθούν για να συζητήσουν τη διαφορά. Εάν η συζήτηση αυτή δεν έχει αποτέλεσμα, τότε ο καταγγέλλων μπορεί να ζητήσει από το DSB να συγκροτήσει μια ομάδα, η οποία θα αποτελείται από τρεις έως πέντε ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες του εμπορικού δικαίου που έχουν προσληφθεί ρητά για να κρίνουν τη συγκεκριμένη διαφορά. Κάθε χώρα μπορεί να προσβάλει την απόφαση που δόθηκε στην έκθεση της ειδικής ομάδας. Ένα αίτημα ή μια έφεση στέλνει το θέμα σε ένα δευτεροβάθμιο διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από τρεις δικαστές. Εάν το δευτεροβάθμιο συμβούλιο συμφωνήσει με την απόφαση της επιτροπής, ότι μια χώρα που κατηγορείται, παραβίασε

ορισμένες δεσμεύσεις της συμφωνίας ΠΟΕ, υπάρχουν δύο τρόποι επίλυσης. Στο προτιμώμενο αποτέλεσμα, η εναγόμενη χώρα συμμορφώνεται με την απόφαση εναντίον της και αλλάζει τους νόμους της, όπως απαιτείται για να συμμορφωθεί. Μερικές φορές όμως, μια χώρα αρνείται να συμμορφωθεί με μια απόφαση ή παίρνει περισσότερο χρόνο από ό,τι ο καταγγέλλων είναι πρόθυμος να περιμένει. Στην περίπτωση αυτή, η καταγγέλλουσα χώρα επιτρέπεται από την DSB να αναστείλει ορισμένες από τις προηγούμενες παραχωρήσεις της έναντι της εναγόμενης χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

3.1 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις επιχειρήσεις

Η παγκόσμια οικονομική κρίση επιβραδύνει σε μεγάλο βαθμό την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη εξ' αιτίας της μείωσης στην ζήτηση των αγαθών, των υπηρεσιών και των προϊόντων. Όπως είναι λογικό, οι επιχειρήσεις επηρεάζονται σημαντικά από αυτήν την οικονομική κατάσταση και προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες αναγκάζονται να μειώσουν το κόστος, να επανεξετάσουν την στρατηγική τους και να επαναπροσδιορίσουν τις δραστηριότητές τους (Ulrich, Rogovsky & Lamotte, 2009).

Πολλές επιχειρήσεις έχουν επηρεαστεί σημαντικά από την πρόσφατη οικονομική κρίση σταματώντας τις προσλήψεις και ακόμα χειρότερα απολύοντας το προσωπικό τους. Η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει αλλάξει σημαντικά τις συνθήκες της αγοράς και απειλεί την βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, των δραστηριοτήτων τους και της παραγωγικής τους δυναμικότητα (Vergiliel Tüz, 2004). Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει όλες τις επιχειρήσεις ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, την τοποθεσία τους και τον κλάδο στον οποίο ανήκουν. Η κρίση που βιώνουν οι επιχειρήσεις είναι στην ουσία μία απρόβλεπτη και απροσδόκητη ένταση που απαιτεί έντονη αντίδραση (Özdevecioğlu, 2002).

Οι επιχειρήσεις προκειμένου να επιβιώσουν πρέπει να λάβουν κάποια μέτρα. Τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζουν κάποια σοβαρά προβλήματα όπως είναι η μείωση των πωλήσεων, η αγορά πρώτων υλών, η είσπραξη των απαιτήσεων, η περιορισμένη δυνατότητα δανεισμού κ.ά. Όταν οι επιχειρήσεις αντιδρούν με στρατηγικό τρόπο και ανταποκρίνονται νωρίς στην κρίση τείνουν να τα πηγαίνουν καλύτερα από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις (Branstad, Jackson & Banerji, 2009). Ανάλογα με το πόσο γρήγορα μπορεί να δράσει η επιχείρηση και να ανταποκριθεί στην κρίση, επηρεάζει τη φήμη της, την επίδοσή της και την αξιοπιστία της (Calloway & Keen, 1996).

Μία κρίση μπορεί να προβλεφθεί από τις αγορές όμως δεν μπορεί να προβλεφθεί η έντασή της και ο βαθμός της (Togni, Cubico & Favretto, 2010). Οι επιχειρήσεις έχουν κάποιον χρόνο να προετοιμαστούν και αν τα στελέχη των

επιχειρήσεων έχουν αντιμετωπίσει κι άλλες παρόμοιες κρίσεις έχουν την κατάλληλη εμπειρία για να το κάνουν. Πολλές φορές οι μεγάλες επιχειρήσεις προετοιμάζουν κάποιο σχέδιο για να το εφαρμόσουν όταν δεχτούν μία κρίση. Όμως, αυτό δεν συμβαίνει σε όλες τις επιχειρήσεις. Παρόλο που περίπου οι μισές επιχειρήσεις έχουν κάποιο σχέδιο κρίσης τις περισσότερες φορές αυτό είναι αναποτελεσματικό (Penn, Schoen & Berland, 2009). Ωστόσο, οι επιχειρήσεις που δεν έχουν κανένα σχέδιο κρίσης συνήθως έχουν περισσότερες απώλειες εσόδων και περισσότερες απολύσεις από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις που έχουν κάποιο σχέδιο κρίσης αναμένεται να ανακάμψουν γρηγορότερα από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Συνήθως αυτές οι επιχειρήσεις είναι οι μεγάλες επιχειρήσεις και όχι οι μικρότερες. Γενικότερα, όσο προετοιμασμένη είναι μία επιχείρηση να δεχτεί μία κρίση, τόσο καλύτερα την αντιμετωπίσει.

Τα κατάλληλα μέτρα για να βγει μία επιχείρηση από την κρίση είναι να κάνει μία ρεαλιστική εκτίμηση του περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκεται, να εντοπίσει τη θέση της επιχείρησης μέσα σε αυτό το περιβάλλον, να επιλέξει μία στρατηγική και να επιδιώξει τη στρατηγική αυτή δυναμικά και αποτελεσματικά. Πολλές φορές οι επιχειρήσεις δεν τολμούν να κάνουν μία κίνηση προκειμένου να ξεπεράσουν την κρίση.

Κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής ύφεσης, οι μικρές επιχειρήσεις είναι αυτές που πλήττονται περισσότερο. Ορισμένες βιομηχανίες επηρεάζονται περισσότερο από άλλες και συνήθως οι υπηρεσίες πολυτελείας επηρεάζονται πρώτα, καθώς τόσο οι επιχειρηματικοί όσο και οι ιδιωτικοί πελάτες περιορίζουν τις δαπάνες τους (Campello et al, 2010). Οι περιορισμοί του προϋπολογισμού, η μείωση της αγοραστικής δύναμης και η ανεπαρκής ετοιμότητα των επιχειρήσεων να δεχτούν μία οικονομική κρίση μπορεί να καταστήσουν αδύνατη την επιβίωση μιας μικρής επιχείρησης. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτό οδηγεί σε αδυναμία των εταιρειών να συνεχίσουν να λειτουργούν. Σε άλλες περιπτώσεις, ωστόσο, οι μικρές επιχειρήσεις παρουσιάζουν αξιοσημείωτη ευελιξία και βρίσκουν δημιουργικούς τρόπους για να επιβιώσουν σε ύφεση.

Πολλές μικρές επιχειρήσεις λειτουργούν σε μια αυστηρά ελεγχόμενη ταμειακή ροή, επειδή συνήθως δεν διαθέτουν μεγάλους πόρους σε μετρητά. Καθώς μπαίνουν τα χρήματα, εάν μια πληρωμή από έναν πελάτη καθυστερεί, θέτει σε κίνδυνο ολόκληρο τον κύκλο. Σε μια ύφεση, οι πελάτες ενδέχεται να καθυστερούν τις αγορές ή τις πληρωμές τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το συνηθισμένο, επειδή δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν. Αυτό προκαλεί μια αλυσιδωτή αντίδραση

των καθυστερημένων πληρωμών από έναν πωλητή σε άλλο, ο οποίος συνήθως επιβραδύνει όλες τις πτυχές της επιχείρησής του. Συνήθως, ο δανεισμός δεν μπορεί να βοηθήσει τις μικρές επιχειρήσεις που έχουν μειωμένη διαθεσιμότητα πιστώσεων (Sandilands, 2014).

Οι μικρές επιχειρήσεις που εξαρτώνται από μερικούς σημαντικούς πελάτες για το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους θα μπορούσαν να χάσουν σημαντικό εισόδημα εάν ένας ή περισσότεροι από αυτούς τους πελάτες μειώσουν το ποσό αγοράς τους ή σταματήσουν να αγοράζουν εντελώς. Εάν ένας μεγάλος πελάτης σταματήσει να αγοράζει από την επιχείρηση, η εταιρεία αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα, επειδή όχι μόνο χάνει την κανονική επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά μπορεί επίσης να αποτύχει να πάρει τα χρήματα που οφείλει ο πελάτης. Επίσης, σε περίπτωση που ο πωλητής διαθέτει μια μεγάλη ποσότητα αποθεμάτων που προορίζεται για έναν συγκεκριμένο πελάτη, ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης θα μπορούσε να χάσει χρήματα επειδή δεν ήταν σε θέση να πουλήσει τα προϊόντα σε οποιονδήποτε άλλον (Lorette, 2015).

Η απώλεια των εσόδων οδηγεί σε οικονομικές ελλείψεις μια μικρή επιχείρηση, η οποία συνήθως έχει ως αποτέλεσμα περικοπές του προϋπολογισμού όπου είναι δυνατόν. Είναι πιο εύκολο, η επιχείρηση να απολύσει τους εργαζόμενους της από ό, τι είναι για να ξεφύγει από μια σύμβαση μίσθωσης, οπότε ένα από τα πρώτα πράγματα που κάνει μία επιχείρηση είναι η μείωση του προσωπικού της. Έτσι, η εταιρεία χάνει κάποιο από το προσωπικό της και το αποτέλεσμα είναι λιγότεροι εργαζόμενοι να κάνουν την εναπομένουσα εργασία. Αυτό μειώνει περαιτέρω τις ευκαιρίες δημιουργίας εισοδήματος, διότι το υπόλοιπο προσωπικό συνήθως απογοητεύεται και κουράζεται υπερβολικά (Fidrmuc & Korhonen, 2009).

Το μάρκετινγκ αποτελεί συχνά μια από τις πρώτες δραστηριότητες που πρέπει να περικοπούν όταν μια επιχείρηση αντιμετωπίζει οικονομικούς περιορισμούς. Ιδιαίτερα σε εταιρείες με μια καθιερωμένη πελατειακή βάση ή ένα μοναδικό προϊόν που έχει περιορισμένο ανταγωνισμό στην αγορά, είναι δυνατό η εταιρεία να το διαχειριστεί χωρίς μάρκετινγκ και διαφήμιση για μερικούς μήνες κάθε φορά. Αυτό μπορεί να αποβεί επιζήμιο μακροπρόθεσμα, επειδή δεν εισάγονται νέοι πελάτες για την αντιμετώπιση της φθοράς των πελατών (Koksal & Ozgul, 2007).

3.2 Ελληνικές επιχειρήσεις και κρίση

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση δεν καθυστέρησε να κάνει την εμφάνισή της και στην οικονομία της χώρας μας. Παρόλα αυτά, όμως, η κρίση αυτήν δεν είναι άλλοθι για τα πάρα πολύ μεγάλα ζητήματα που υπήρχαν όλα τα προηγούμενα χρόνια στην οικονομία της Ελλάδος. Αυτό που με λίγα λόγια έγινε, ήταν τα προβλήματα όλων των προηγούμενων ετών να ανέλθουν στην επιφάνεια με αποτέλεσμα να γίνει γνωστή η τεράστια υπερχρέωση που είχε το δημόσιο της χώρας μας και η αδυναμία παρακολούθησης του εξωτερικού χρέους που υπήρχε.

Η οικονομική αυτή ύφεση, λοιπόν, έφερε στην επιφάνεια όλα τα προβλήματα της χώρας μας και έδειξε πως η μοναδική επιλογή για ανάπτυξη είναι η καταπολέμηση των δομικών μειονεκτημάτων όλων των προηγούμενων ετών έτσι ώστε να επιτευχθεί ξανά ανάκαμψη της οικονομίας της Ελλάδος. Μέχρι σήμερα, όμως, αυτό δεν έχει επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό καθώς σήμερα κρίνεται επιτακτική η υποχρέωση υιοθέτησης δραστηριοτήτων οι οποίες θα οδηγήσουν την Ελλάδα, σιγά-σιγά από την κρίση και την λιτότητα σε μια βιώσιμη οικονομική πρόοδο και ανάκαμψη (Raghavan, 2009).

Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων στην χώρα μας έχει τεράστια προβλήματα που αφορούν ως επί το πλείστον το αρνητικό οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί τα τελευταία χρόνια. Διάφοροι κλάδοι έχουν ήδη τεράστια προβλήματα επιβίωσης αλλά και πολλοί ακόμα τομείς έχουν εμφανίσει τεράστια ποσοστά πτωχυσμένων επιχειρήσεων και μεγάλων ποσοστών απολύσεων και περικοπών στους εργαζομένους.

Ήδη ο κατασκευαστικός-οικοδομικός κλάδος είναι σε δύσκολη κατάσταση εξαιτίας της κεφαλαιακής δυσμένειας στην οποία έχει επέλθει η χώρα μας αλλά και της μη δυνατότητας νέων δανείων κάτι το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα να επέλθουν και οι πρώτες ομάδες ανέργων, φτάνοντας τα ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα το 28% προς το τέλος του 2013.

Μερικοί ακόμα τομείς που έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από την παγκόσμια οικονομική ύφεση είναι ο τομέας της ναυτιλίας στην χώρα μας αλλά και ο τουρισμός, ο οποίος έχει δεχτεί τεράστια υποβάθμιση τα τελευταία χρόνια. Όπως έχουν δείξει μελέτες που έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια, η παγκόσμια οικονομική ύφεση με το που έκανε την εμφάνισή της στην χώρα μας προκάλεσε μεγάλα προβλήματα

καθώς όπως φαίνεται από την περίοδο 2009-10 ακόμα το ποσοστό έλλειψης εισροών ήταν μεγάλο καθώς ανερχόταν στο 5,5% σε ότι αφορούσε τις επιχειρήσεις της Ελλάδος.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα εντοπίζονται σε βιομηχανικές αλλά και εμπορικές επιχειρήσεις ενώ αντίθετα, οι πιο ανθεκτικές επιχειρήσεις στην ύφεση είναι οι επιχειρήσεις που αφορούν την ιδιωτική υγεία και την εκπαίδευση. Σαφέστατα, το οικονομικό πλαίσιο όλων των ειδών των επιχειρήσεων στην χώρα μας έχει τροποποιηθεί έτσι ώστε να κατορθώσουν να επιβιώσουν εν καιρώ οικονομικής κρίσης. Για τον λόγο αυτόν όλες οι επιχειρήσεις θα πρέπει να κινηθούν σωστά κάνοντας τις κατάλληλες ενέργειες για να επιβιώσουν σε αυτήν και όσο το δυνατόν περισσότερες να καταφέρουν να ανακάμψουν από αυτήν (Banerji, et al., 2009).

Ενώ η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, πολλές νέες επιχειρήσεις έχουν εμφανιστεί στην Ελλάδα, καθώς οι άνθρωποι αναζητούν τρόπους να επαναφέρουν το μέλλον τους στα χέρια τους. Στην πραγματικότητα, ο αριθμός των νεοσύστατων επιχειρήσεων στην Ελλάδα έχει αυξηθεί σχεδόν δεκαπλάσια από το 2010 έως το 2013, από 16 σε 144. Οι επενδύσεις σε νέες επιχειρήσεις έχουν αυξηθεί επίσης, από 500.000 ευρώ σε 42 εκατ. ευρώ, το ίδιο χρονικό διάστημα. Όλα τα είδη νέων εταιρειών αρχίζουν σιγά σιγά να ευδοκιμούν στην Ελλάδα (Churchill, 2015).

Η ζοφερή εικόνα της ελληνικής επιχειρηματικότητας επιβεβαιώθηκε με αριθμούς από το 2008 έως το 2015, συνολικά 244.712 επιχειρήσεις έκλεισαν τις πόρτες τους προκαλώντας την απώλεια 842.670 θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων που καταχωρήθηκαν το 2008 ήταν 858.685, ενώ μέχρι το τέλος του 2015, ο αριθμός ήταν 613.973. Μεταξύ του 2014 και του 2015, συνολικά 16.077 επιχειρήσεις έκλεισαν και χάθηκαν 45.000 θέσεις εργασίας. Όσον αφορά την «προστιθέμενη αξία», η εξαφάνιση περισσότερων από 244.000 εταιρειών από το ελληνικό τοπίο επιχειρηματικότητας είχε επίσης απώλειες 30,31 δισ. ευρώ σε προϊόντα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πιστεύει ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων στην Ελλάδα μειώθηκε σε 613.973 το 2015 έναντι 630.050 το 2014. Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, αυτό μεταφράζεται σε 45.000 λιγότερες θέσεις εργασίας και σε σημαντικά μειωμένη προστιθέμενη αξία στην οικονομία. Για να κατανοήσουμε το χτύπημα που έχει υποστεί η ελληνική επιχείρηση τα τελευταία χρόνια, πρέπει να κοιτάξουμε πίσω τα στοιχεία από το 2008. Έχουν χάσει συνολικά 244.712 από την

οικονομία μέχρι το 2015, καθώς πριν από οκτώ χρόνια οι εταιρείες στην Ελλάδα αριθμούσαν 858.685, σύμφωνα με τα αρχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων προέρχεται από πτωχεύσεις ή απλό κλείσιμο επιχειρήσεων, καθώς και εταιρειών που έχουν μεταφέρει την έδρα τους στο εξωτερικό. Επίσης, πολλές πολυεθνικές αποχώρησαν από την Ελλάδα.

Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) σημείωσε πέρυσι ότι η παύση λειτουργίας των επιχειρήσεων δεν συνδέεται μόνο με την οικονομική κρίση και την περιορισμένη πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην τραπεζική χρηματοδότηση. Η οικονομική κρίση ήταν ίσως αυτή που αποκάλυψε τα διαρθρωτικά προβλήματα της μικρής και μεσαίας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα και ιδιαίτερα τη μεγάλη εξάρτηση από την εγχώρια ζήτηση και την ανεπαρκή επένδυση στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να διαπραγματευτούν διεθνώς.

3.3 Επιχειρήσεις που αντέχουν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης

Μετά από έξι χρόνια ύφεσης και ρεκόρ ανεργίας, η Ελλάδα αντιμετωπίζει περαιτέρω πόνο καθώς προσπαθεί να εξασφαλίσει περισσότερα ζωτικά κεφάλαια από τους διεθνείς πιστωτές της προκειμένου να πληρώσει τους λογαριασμούς της. Ωστόσο, παρά το δράμα, η οικονομία της Ελλάδας είχε αρχίσει να δείχνει κάποια σημάδια ανάπτυξης: το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) αυξήθηκε κατά 0,8%, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτά τα κέρδη δεν επηρεάζονται καθόλου από τις έντονες επιδόσεις του τουριστικού τομέα, αλλά και από την ανάκαμψη των εξαγωγών.

Η Ελλάδα έχει πολλές επιχειρήσεις που πηγαίνουν καλά και κρατάνε την Ελλάδα στη ζωή. Οι τουρίστες συρρέουν πάντα στην Ελλάδα, παρά τη δύσκολη συνεχή οικονομική κατάσταση της χώρας. Η Grecotel είναι η ναυαρχίδα του Ομίλου Ν. Δασκαλαντωνάκη, η οποία με περίπου 5.000 υπαλλήλους, είναι ο σημαντικότερος εργοδότης στον ελληνικό κλάδο της φιλοξενίας. Ο κ. Δασκαλαντωνάκης, διευθύνων σύμβουλος της ξενοδοχειακής μονάδας διαχείρισης ξενοδοχειακών θέσεων, είπε στο CNBC ότι ενώ η Ελλάδα δεν είναι χώρα που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως

«επιχειρηματικός παράδεισος», παρόλα αυτά η εταιρεία του έχει δει σταθερή ανάπτυξη και βρίσκεται σε διαδικασία σημαντικών ανακαινίσεων των ξενοδοχείων της και πολλά νέα θέρετρα βρίσκονται σε εξέλιξη. Δήλωσε επίσης, ότι η χρηματοδότηση νέων έργων είναι όλο και πιο δύσκολη μετά την ελληνική τραπεζική κρίση, αλλά παρόλα αυτά ήταν πολύ υποστηρικτική. Ο κ. Δασκαλαντωνάκης δήλωσε ότι υποστηρίζει όσο περισσότερο μπορεί τη χώρα μας, προσπαθεί να επενδύσει με οποιοδήποτε τρόπο και να διατηρήσει την απασχόληση (Cosgrave, 2015).

Εκτός από τον ξενοδοχειακό κλάδο, η Ελλάδα έχει αποκτήσει παγκόσμια φήμη και για την ναυτιλία της. Όσον αφορά τη ναυτιλιακή ικανότητα, ο ελληνικός στόλος είναι μεγαλύτερος από αυτόν κάθε άλλου έθνους. Ωστόσο, η επιτυχία του κλάδου έχει ελάχιστα σχέση με την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, με λιγότερο από το 1 τοις εκατό του φορτίου που μεταφέρουν ελληνικά πλοία να σχετίζονται με ελληνικές εισαγωγές ή εξαγωγές. Παρόλα αυτά η ελληνική ναυτιλία αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα με την διεθνή βιομηχανία, οι ναυτιλιακές αγορές δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές από το 2008.

Οι επιπτώσεις της ναυτιλιακής βιομηχανίας στην ελληνική οικονομία δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, καθώς λίγες βιομηχανίες που έχουν εδραιωθεί στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί χωρίς τη συμμετοχή του κεφαλαίου που αρχικά κέρδισε από τη ναυτιλία. Πολλά κεφάλαια από τη ναυτιλία παίρνουν επανεπενδύσεις στην ελληνική οικονομία, είτε πρόκειται για ακίνητα, χρηματιστηριακές αγορές είτε για άλλη συγκεκριμένη βιομηχανία.

Σε μια προσπάθεια να ενισχύσει το ταμείο της, η κυβέρνηση των Αθηνών επιβάλλει αυστηρότερα φορολογικά μέτρα στον ελληνικό ναυτιλιακό κλάδο. Τα τελευταία δύο χρόνια, τα πλοία που ανήκουν στην Ελλάδα, και όχι μόνο τα πλοία που φέρουν την ελληνική σημαία, φορολογούνται. Το ποσό του φόρου έχει επίσης διπλασιαστεί, δηλαδή το ποσό των φορολογικών εσόδων που η ναυτιλιακή βιομηχανία πληρώνει στην Ελλάδα έχει αυξηθεί. Το βασικό μέλημα για το μέλλον της ελληνικής ναυτιλιακής βιομηχανίας που παραμένει στην Ελλάδα είναι εάν η χώρα μπορεί να διατηρήσει ένα σταθερό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις, ειδικά όταν πρόκειται για φόρους. Τα χρήματα που διακινούνται από την Ελλάδα από τη ναυτιλία ισοδυναμούν με περίπου 7 ή 8% του ΑΕΠ (Cosgrave, 2015).

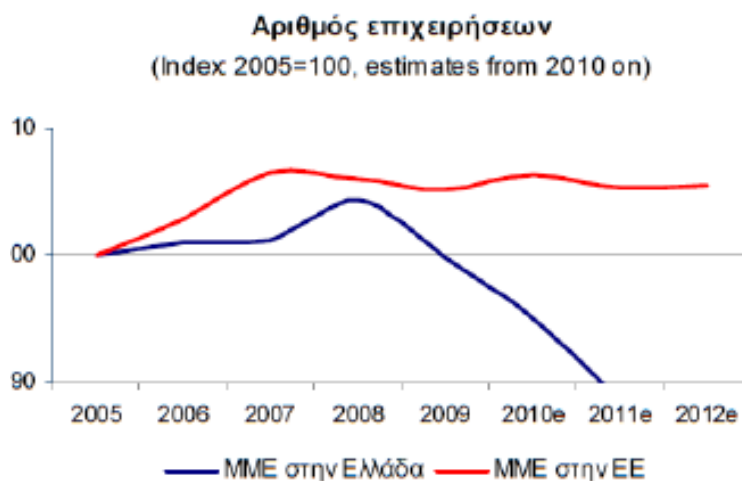
3.4 Επιπτώσεις της κρίσης στις Ελληνικές Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Στα παρακάτω σχεδιαγράμματα φαίνεται η διαχρονική τάση των βασικών μεγεθών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα στις χώρες της Ε.Ε.-27. Ως έτος αναφοράς λαμβάνεται το 2005 και αφορά την περίοδο πριν από το ξέσπασμα της κρίσης καθώς και τα πρώτα πέντε έτη της κρίσης.

Σύμφωνα με τα σχεδιαγράμματα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις της Ευρώπης. Το 2011 ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκαν κάτω από 90, σημειώνοντας μείωση 15% σε σχέση με το 2008. Το ίδιο χρονικό διάστημα ο αριθμός των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραμένει σταθερός.

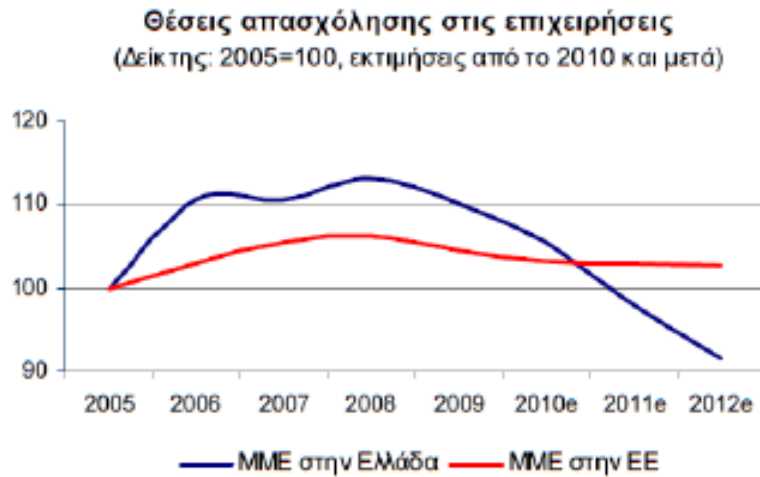
Ο αριθμός των απασχολούμενων στην Ελλάδα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχει μειωθεί σημαντικά το χρονικό διάστημα 2008-2012 και έχει αυξηθεί σημαντικά η ανεργία, ενώ αντίθετα στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει παραμείνει σε σταθερή κατάσταση. Το ίδιο συμβαίνει και με την προστιθέμενη αξία, η οποία μειώνεται στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρείται μία πτώση το 2009 και στη συνέχεια μία σταθερή θετική τάση (European Commission, 2012).

Σχεδιάγραμμα 9: Τάσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα (2005-2012)- Αριθμός επιχειρήσεων

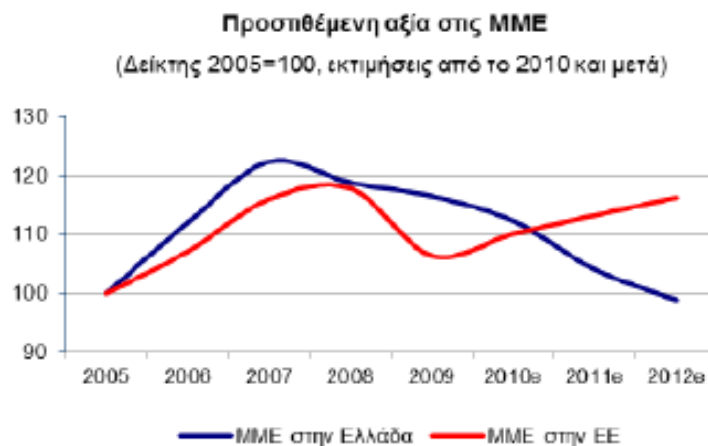
Πηγή: European Commission, 2012

Σχεδιάγραμμα 10: Τάσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα (2005-2012)- Θέσεις απασχόλησης

Πηγή: European Commission, 2012

Σχεδιάγραμμα 11: Τάσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα (2005-2012)- Προστιθέμενη αξία

Πηγή: European Commission, 2012

Σύμφωνα με τα παραπάνω σχεδιαγράμματα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα υστερεί σημαντικά στην σημασία που δίνει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στην αντίδραση της δημόσιας διοίκησης, στον τομέα των κρατικών

ενισχύσεων, στη διεθνοποίηση και στη χρηματοδότηση (European Commission, 2012).

Σχεδιάγραμμα 12: Το προφίλ της Ελλάδας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

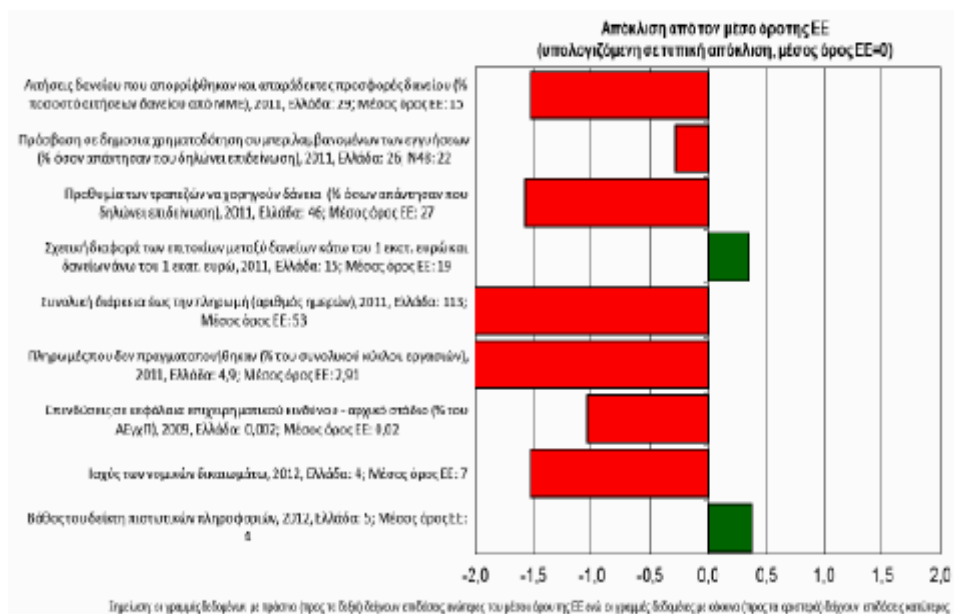
Πηγή: European Commission, 2012

3.5 Χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της κρίσης

Η χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλή. Όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχεδιάγραμμα μόνο τρεις από τους εννιά αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της χρηματοδότησης παρουσιάζουν ανάλογες επιδόσεις με αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αριθμοδείκτες αυτοί είναι η πρόσβαση σε δημόσια χρηματοδότηση, η διαφορά επιτοκίων μεταξύ μικρότερων και μεγαλύτερων δανείων και η διαθεσιμότητα πιστωτικών πληροφοριών. Οι άλλοι έξι αριθμοδείκτες υπολείπονται σημαντικά σε σχέση με τα επίπεδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 29% των αιτήσεων για χορηγήσεις από τις Ελληνικές τράπεζες απορρίπτονται και αυτό δείχνει ότι οι τράπεζες δεν είναι

πρόθυμες να χορηγήσουν επιχειρηματικά δάνεια. Επίσης, οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα αντιστοιχούν μόνο το 10% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (European Commission, 2012).

Σχεδιάγραμμα 13: Χρηματοδότηση ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων – Αποκλίσεις από τον μέσο όρο της ΕΕ (2005-2012)

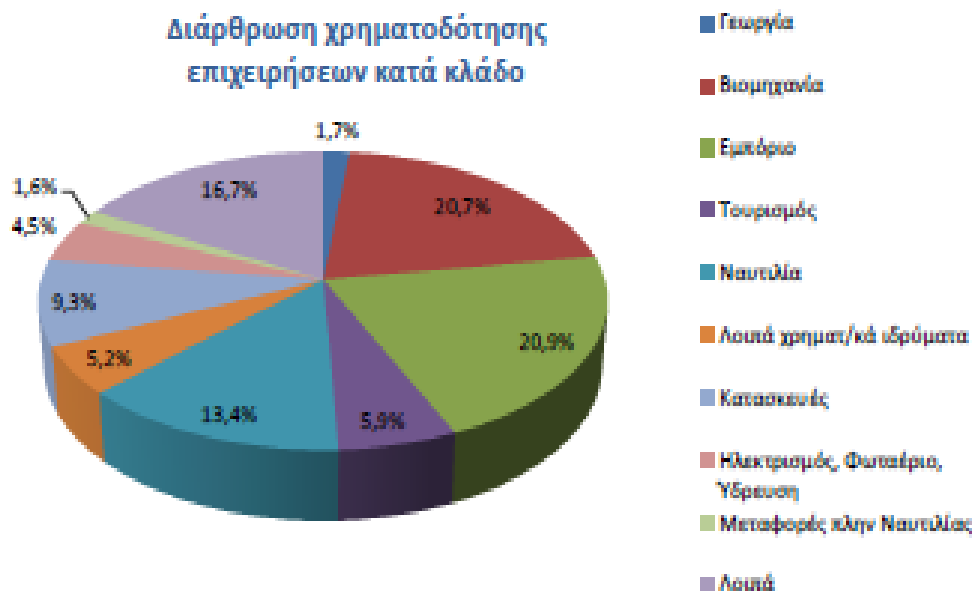
Πηγή: European Commission, 2012

Παρόλα αυτά η χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων αυξήθηκε μετά την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωζώνη και μέχρι το τέλος του 2008. Από 50,9 δισεκατομμύρια που ήταν στο τέλος του 2001, έφτασε σε 140,4 δισεκατομμύρια το 2010. Από εκεί και πέρα, η χρηματοδότηση προς τις επιχειρήσεις άρχισε να μειώνεται συνεχώς και το 2011 ήταν 137,3 δισεκατομμύρια. Η καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις το 2011 ήταν 212 εκατομμύρια ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης παρουσίασε μικρή αύξηση και διαμορφώθηκε σε 1,2%.

Το 2011 ο ετήσιος ρυθμός χρηματοδότησης των επιχειρήσεων αυξήθηκε κατά 0,4% στον τουρισμό, κατά 6,9% στη ναυτιλία, κατά 1% στα λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, κατά 18,5% στον ηλεκτρισμό, φωταέριο και ύδρευση και κατά 5% σε όλες τις άλλες επιχειρήσεις. Αντίθετα μειώθηκε στην γεωργία, στη βιομηχανία, το

εμπόριο, τις κατασκευές και τις μεταφορές εκτός από τη ναυτιλία (ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2011).

Σχεδιάγραμμα 14: Διάρθρωση χρηματοδότησης επιχειρήσεων κατά κλάδο

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, 2011

Από εκεί και πέρα, η κρίση επηρέασε τη χρηματοδότηση όλων των επιχειρήσεων και τα δάνεια προς όλους τους τομείς μειώθηκαν σημαντικά. Μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2009 από την IOBE σε συνεργασία με την McKinsey & Company έδειξε ότι το 64% των επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν προβλήματα χρηματοδότησης και ρευστότητας. Μερικά ακόμα σημαντικά προβλήματα των επιχειρήσεων είναι η άρνηση των τραπεζών να εγκρίνουν νέα δάνεια, το υψηλό κόστος δανεισμού και ο περιορισμός της ρευστότητας στον δανεισμό. Οι μεγάλες επιχειρήσεις (>250 άτομα) θεωρούν τα δύο πρώτα ως τα σημαντικότερα προβλήματα, δηλαδή το υψηλό κόστος δανεισμού και η άρνηση των τραπεζών να εγκρίνουν νέα δάνεια (IOBE, 2009).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Οικονομική κρίση είναι μία ύφεση που επηρεάζει όλους τους τομείς της οικονομίας, μειώνει την παραγωγή, αυξάνει την ανεργία και επηρεάζει σημαντικά τις εμπορικές συναλλαγές. Η τελευταία οικονομική κρίση, την οποία βιώνουμε ακόμα και σήμερα ξεκίνησε το καλοκαίρι του 2007 στις ΗΠΑ και επεκτάθηκε σταδιακά παντού. Συνήθως, τα αίτια μιας οικονομικής κρίσης εμφανίζονται μερικά χρόνια πριν από την κρίση. Μερικές από τις πιο σημαντικές αιτίες μιας κρίσης είναι η υπερβολική χρήση των δανείων, η αύξηση των επιτοκίων, η αλόγιστη χορήγηση διαφόρων ειδών δανείων, τα στεγαστικά δάνεια και η αύξηση της αβεβαιότητας στην αγορά. Τα αίτια της τελευταίας κρίσης, στην οποία έχει επέλθει και η χώρα μας είναι η φούσκα των τιμών, η εξάπλωση των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, η μεταφορά του ρίσκου από τις τράπεζες στους επενδυτές και στους πολίτες, οι πολιτικές δραστικής ελάττωσης των φορολογικών εσόδων, η φιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ύπαρξη του Ευρώ.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην χώρα μας είναι η αύξηση της ανεργίας, οι μειώσεις των εξαγωγών, οι μειώσεις στην κατανάλωση εξ' αιτίας της αύξησης των τιμών, το υψηλό χρέος, το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και ο πάρα πολύ υψηλός πληθωρισμός. Επίσης, από την κρίση επηρεάστηκαν σημαντικά οι τομείς της ναυτιλίας, του τουρισμού και του εμπορίου που έχουν μεγάλη σημασία για την χώρα μας.

Η οικονομική κρίση που βιώνουμε ξεκίνησε το 2007 στις ΗΠΑ. Ο κύριος λόγος που συνέβη ήταν η αδυναμία μεγάλης μερίδας του πληθυσμού αποπληρωμής των στεγαστικών τους υποχρεώσεων. Είχε προηγηθεί βέβαια η αλόγιστη προώθηση των στεγαστικών δανείων σε αφερέγγυους οφειλότες. Το γεγονός αυτό μείωσε σημαντικά την ρευστότητα των τραπεζών με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εξυπηρετήσουν τους πελάτες τους, οι οποίοι έπαιρναν τα χρήματά τους και έφευγαν. Η οικονομική κρίση από τις ΗΠΑ, δεν άργησε να φτάσει και στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα. Το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα αυξήθηκε δραματικά τη δεκαετία του 1980, ενώ συνέχισε να αυξάνεται τις δύο επόμενες δεκαετίες, με μικρότερο όμως βαθμό. Το 2009 η Ελλάδα είχε εξωτερικό χρέος 82,5% του ΑΕΠ, που στο μεγαλύτερο μέρος του ταυτιζόταν με το εξωτερικό δημόσιο χρέος διότι ο εξωτερικός δανεισμός πραγματοποιούνταν κυρίως από την κυβέρνηση. Το εξωτερικό χρέος της

Ελλάδας το 2004 αυξήθηκε κι άλλο εξ' αιτίας των αυξημένων αναγκών δανεισμού γιατί οι αποταμιεύσεις δεν έφταναν για την αγορά ομολόγων και εξ' αιτίας των αυξημένων δαπανών των Ολυμπιακών αγώνων του 2004. Η κατάσταση αυτή της Ελλάδας, έγινε ακόμα πιο έντονη το 2009 γιατί αποτυπώθηκε στα επιτόκια δανεισμού.

Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά το εμπόριο και τις εμπορικές συναλλαγές στην χώρα μας. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή- ΕΛΣΤΑΤ, 37.455 ελληνικές επιχειρήσεις πραγματοποίησαν εισαγωγές ή εξαγωγές ή και τα δύο είδη συναλλαγών το 2015. Από αυτές τις επιχειρήσεις, οι 22.854 διενήργησαν εμπορικές συναλλαγές με χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι 25.133 επιχειρήσεις διενήργησαν εμπορικές συναλλαγές με τρίτες χώρες. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αυτές είχαν συνολική αξία 67.237 εκατομμύρια ευρώ.

Πολλές είναι οι επιχειρήσεις στην χώρα μας που έχουν επηρεαστεί σημαντικά από την πρόσφατη οικονομική κρίση, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, την τοποθεσία τους και τον κλάδο που ανήκουν. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτές οι επιχειρήσεις είναι η μείωση των πωλήσεων, η αγορά πρώτων υλών, η είσπραξη των απαιτήσεων, η περιορισμένη δυνατότητα δανεισμού κ.ά. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η μείωση των προσλήψεων ή ακόμα χειρότερα και οι απολύσεις προσωπικού. Οι επιχειρήσεις που είναι προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν μια οικονομική κρίση συνήθως την αντιμετωπίζουν καλύτερα σε σχέση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις και αναμένεται να ανακάμψουν γρηγορότερα από τις άλλες επιχειρήσεις. Συνήθως όμως οι επιχειρήσεις αυτές που είναι προετοιμασμένες είναι μεγάλες και όχι μικρομεσαίες.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι αυτές που πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από την οικονομική κρίση, γιατί έχουν μία συγκεκριμένη ταμειακή ροή και αν κάποιος πελάτης καθυστερήσει μία πληρωμή τότε δεν θα μπορέσει να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Επίσης, οι μικρές επιχειρήσεις συνήθως εξαρτώνται από μερικούς σημαντικούς πελάτες. Έτσι, θα μπορούσαν να χάσουν σημαντικό εισόδημα εάν ένας ή περισσότεροι από αυτούς τους πελάτες μειώσουν το ποσό αγοράς τους ή σταματήσουν να αγοράζουν εντελώς.

Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων στην χώρα μας έχει τεράστια προβλήματα εξ' αιτίας του αρνητικού οικονομικού περιβάλλοντος που επικρατεί τα τελευταία χρόνια. Υπάρχουν όμως, πολλές νέες επιχειρήσεις που έχουν εμφανιστεί στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, καθώς οι άνθρωποι αναζητούν τρόπους να

επαναφέρουν το μέλλον τους στα χέρια τους. Επιπλέον, η Ελλάδα έχει κάποιες επιχειρήσεις που πηγαίνουν καλά. Οι επιχειρήσεις αυτές σχετίζονται κυρίως με τον τουρισμό, την ναυτιλία και το εμπόριο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Απέργης, Ν. (2005). *Σύγχρονη Μακροοικονομική*, Αθήνα: εκδόσεις Rosili
- Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν., Μεγήρ, Κ. (2010). *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία*. Διαθέσιμο στο: www.greekeconomistsforreform.com
- Βάμβουκας, Γ. (2004). *Διεθνείς οικονομικές σχέσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου
- Βαρουφάκης, Γ., Πατώκος, Τ., Τσερκέζης, Λ., Κουτσοπέτρος, Χ. (2011). Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011. *Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ*. INE
- Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή). (2016). *Το ελεύθερο εμπόριο, μοχλός οικονομικής ανάπτυξης*. Εκδόσεις της Ε.Ε.
- ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ. (2011). *Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση»* Ετήσια Έκθεση 2011 του Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ. Διαθέσιμο στο: http://www.inegsee.gr/sitefiles/studies/EKTHESH_13.pdf
- Ευθυμίου, Α. (2010). *Η οικονομική κρίση 2008-2009 και πως επηρεάζει τον κλάδο της ένδυσης στην Ελλάδα*. Αθήνα
- ΕΛΣΤΑΤ, (2015). *Στατιστικές διεθνούς εμπορίου αγαθών κατά επιχειρηματικά χαρακτηριστικά, έτος 2015*. ΕΛΣΤΑΤ
- INE- ΓΣΕΕ. (2008). *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*, Αθήνα: Ετήσια Έκθεση
- INE- ΓΣΕΕ. (2017). *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*. Αθήνα. Ετήσια Έκθεση. Μάρτιος 2017
- IOBE, (2009). *Η Οικονομική Κρίση: Επιπτώσεις και Αντιδράσεις στον επιχειρηματικό κόσμο», Έρευνα 2009 της IOBE σε συνεργασία με την McKinsey & Company, Διαθέσιμο στο: www.iobe.gr/media/Hmerides/par14july.ppt*

- Κατή, Δ. (2014). Εμείς και οι άλλοι: Πολυπολιτισμικότητα και συνύπαρξη, *Μεταρρύθμιση*, 4 Αυγούστου, Κρήτη
- Κυριακού, Ε. (2013). Οικονομική κρίση και μεταναστευτικά ρεύματα: Η περίπτωση της Ελλάδας, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*, Τμήμα Γεωγραφίας, Μάρτιος, Αθήνα
- Λαπαβίτσας, Κ. (2010). *Η ευρωζώνη ανάμεσα στη λιτότητα και την αθέτηση πληρωμών*. Αθήνα: Λιβάνη.
- Μπούρας, Λυκούρας. (2011). Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στη ψυχική υγεία. *Εγκέφαλος*.
- Μπουραντάς, Α., Βάθης, Α., Παπακωνσταντίνου, Χ., Ρεκλείτης, Π. (1999). *Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Ντούβα, Λ. (2012). *Συνέπειες της οικονομικής κρίσης στον ξενοδοχειακό κλάδο της Αθήνας-Αττικής*.
- Σερδάρης, Π. (2003). *Η ψυχολογία της προσωπικότητας*. Θεσσαλονίκη: University studio press.
- Τσακαλογιάννης, Π. (2008). *Σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία*. τόμος Α' επιμ. Αθήνα: Εστία.
- Τσίμας, Π. (2011). *Το ημερολόγιο της κρίσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Avery, C. & Zemsky, P. (1998). Multidimensional Uncertainty and Herd Behavior in Financial Markets. *American Economic Review* 88, pp. 724-748
- Akrani, G. (2011). What is Commerce ? Meaning and Importance of Commerce. Διαθέσιμο στο: <http://kalyan-city.blogspot.gr/2011/03/what-is-commerce-meaning-and-importance.html>
- Banerji, S., McArthur, N., Mainardi, C., Ammann, C. (2009). Recession Response Why Companies Are Making The Wrong Moves. *Booz & Company Inc.*
- Bush, K. (1986). *Η κρίση των ευρωπαϊκών κοινοτήτων*. Αθήνα
- Campello, M., Graham, J., Harvey, C. (2010). The real effects of financial constraints: Evidence from a financial crisis. *Journal of Financial Economics*. 97 (3)
- Cosgrave, J. (2015). Greek companies thriving in the crisis. *CNBC*. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnbc.com/2015/05/19/greek-crisis-firms-thriving-in-the-economic-drama.html>
- Churchill, M. (2015). Greek Innovation in a Time of Crisis. *The world Post*. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.com/marisa-churchill/innovation-in-greece_b_6709672.html
- Dorsey, P. (2000). *Top 10 Reasons Why Systems Projects Fail*
- Europa, (2017). Εξωτερικό εμπόριο. Διαθέσιμο στο: http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/external_trade.html?root_default=SUM_1_CODED%3D07&locale=el
- European Commission. (2012). Ενημερωτικό δελτίο για την SBA 2012 – Ελλάδα. European Commission, Επιχειρήσεις και Βιομηχανία. Διαθέσιμο

στο: http://startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_el.PDF

- Fidrmuc, J. & Korhonen, L. (2010). The impact of the global financial crisis on business cycles in Asian emerging economies. *Journal of Asian Economics*. 21 (3)
- Karunatileka, E. (1999), The Asian Economic Crisis, Economic Policy and Statistics Section, 99/14, *House of Commons Library*.
- Klapper, L. (2010). The Global Financial Crisis Led to a Drop in Business Creation. *Macroeconomics and Growth*, pp. 55-70.
- Köksal, M. Özgül, E. (2007). The relationship between marketing strategies and performance in an economic crisis. *Marketing Intelligence & Planning*. 25 (4), pp.326-342
- Lorette, K. (2015).The Impact of Global Credit Crisis on Business. *Chron. Διαθέσιμο στο: <http://smallbusiness.chron.com/impact-global-credit-crisis-business-3704.html>*
- Matsas, S. (2012). Greece and the World Capitalist Crisis. *Journal of Socialist Theory*, pp. 2-13
- Marmot, M. & Bell, R. (2009). How the financial crisis affect health?. *Department of Epidemiology and Public Health*.
- Raghavan, A. (2009). The Economic Downturn: Coping Strategies and the Way Forward. *Vikalpa*, 3(34), pp. 67-69.
- Sandilands, T. (2014). Effect of Recession on Small Businesses. *Chron. Διαθέσιμο στο: <http://smallbusiness.chron.com/effect-recession-small-businesses-61164.html>*
- Smith, K., The Real Reasons Why Companies & Business Startups Are Failing. Διαθέσιμο στο: <http://www.moneycrashers.com/reasons-business-failing-companies/>

- Stiglitz, J. (2006). *Making globalization work*, Norton WW & Co. New York
- Wamicha, E. (2014). Commerce: Definition, Importance & Branches. Διαθέσιμο στο: <http://study.com/academy/lesson/commerce-definition-importance-branches.html>